

NÁVRH

Koncepce budování informačních systémů veřejné správy

<u>Obsah:</u>	<u>Strana</u>
1. Úvod	2
2. Problémy, cíle, podmínky a prostředky pro realizaci Koncepce	3
2.1. Problémy ISVS	3
2.2. Cíle ISVS	3
2.3. Podmínky a prostředky budování ISVS	4
3. Stanovení obsahu ISVS	6
3.1. Zásady přístupu k řešení	6
3.2. Problematika základních registrů	7
3.3. Geografické informační systémy v rámci ISVS	13
3.4. Metasystém ISVS	13
4. Zajištění funkčnosti ISVS	14
4.1. Zásady řešení	14
4.2. Legislativní zajištění ISVS	16
4.3. Organizační zajištění ISVS	16
4.4. Finanční zabezpečení	19
4.5. Zajištění bezpečnosti ISVS	21
4.6. Standardizace ISVS	21
4.7. Zajištění komunikační infrastruktury veřejné správy	22
4.8. Další informační a komunikační technologie	23
4.9. Vytváření kontaktních míst veřejné správy	25
5. Systém vzdělávání pracovníků veřejné správy	30
6. Poskytování informací veřejnosti - veřejné informační služby (VIS)	33
6.1. Východiska	33
6.2. Právo občanů na veřejné informace	35
6.3. Analýza, vyhodnocení, organizační zajištění VIS	35
6.4. Formy poskytování informací veřejnosti	36
6.5. Předpoklady realizace funkčních VIS	38
7. Partnerství veřejného a soukromého sektoru	39
8. Přehled používaných pojmů	40
Seznam zkratk	46

1. Úvod

Koncepce budování informačních systémů veřejné správy navazuje na obsah dvou vládních dokumentů, a to na dokument Koncepce reformy veřejné správy (v působnosti Ministerstva vnitra České republiky) a na dokument Státní informační politika (v působnosti Rady vlády České republiky pro státní informační politiku). Koncepce reformy veřejné správy byla vzata vládou na vědomí usnesením č. 258 ze dne 30.3.1999. V souladu s tímto usnesením byla předložena Parlamentu k projednání. Na základě doporučení Poslanecké sněmovny, které bylo obsaženo v jejím usnesení č.268, vláda znovu projednala základní směry reformy veřejné správy a přijala k nim usnesení č. 511 ze dne 26.5.1999. Dokument Státní informační politika byl vládou přijat usnesením č. 525 ze dne 31.5.1999.

Koncepce reformy veřejné správy předpokládá zpracování několika dílčích koncepcí zaměřených na řešení růstu efektivnosti veřejné správy a veřejného sektoru. Za jeden z nejvýznamnějších dílčích úkolů považuje informatizaci veřejné správy. Informatizaci veřejné správy je rozuměna modernizace a racionalizace veřejné správy pomocí moderních technologií a postupů, včetně podpory koncepční činnosti správy, řízení veřejných služeb a usnadnění rozhodovacích procesů ve veřejné správě. Dokument Státní informační politika považuje zefektivnění veřejné správy a její zpřístupnění veřejnosti prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií a metod za jednu z rozhodujících součástí státní informační politiky. Světové i české zkušenosti prokazují, že při současných nárocích na účinnou demokratizaci veřejné správy a při stávajících a prudce se rozvíjejících informačních technologiích by bylo velmi nerozumné, aby informační systémy veřejné správy byly budovány bez těsné vazebnosti na hlavní směry rozvoje veřejné správy, které sledují růst její účinnosti.

Koncepce budování informačních systémů veřejné správy (dále jen „Koncepce“) je pojata tak, aby to byly právě informační systémy, koncipované v souladu se stavem a vývojem informačních a komunikačních technologií, které významným způsobem přispějí k odstranění současných nedostatků veřejné správy.

Konkrétní úkoly na konci každé kapitoly zpracuje a předloží v uvedeném rámcovém termínu Radě vlády České republiky pro státní informační politiku Úřad pro státní informační systém nebo uvedený správní úřad. U většiny úkolů se apriori předpokládá spolupráce s ostatními zainteresovanými resorty na úrovni Odborné pracovní skupiny Rady vlády České republiky pro státní informační politiku nebo jí zřízených expertních skupin.

2. Problémy, cíle, podmínky a prostředky pro realizaci Koncepce

2.1. Problémy ISVS

Stávající nedobrý stav ISVS je důsledkem především nekoordinovaného a prudkého vzniku IS jednotlivých resortů v předchozím období. Jsou pro něj charakteristické následující problémy a systémové chyby :

- neexistence koncepčního řešení veřejné správy s ohledem na možnosti, které informační a komunikační technologie a zejména datové sítě typu Internet poskytují pro procesy, činnosti a transakce, na kterých je činnost veřejné správy postavena,
- realizace koncepčních, rozhodovacích a kontrolních procesů bez dostatečné báze relevantních aktuálních informací a bez využití moderních prostředků,
- zúžený pohled na informační systém jako na prostředek úschovy dat v jinak konzervovaném prostředí veřejné správy a související nekoordinované zavádění IS ve veřejné správě,
- nepřítomnost závazných pravidel pro spolupráci stávajících resortních IS a pravidel pro výměnu a sdílení dat,
- nedostatečná legislativní podpora využití nových technologií,
- nedostatečná analýza procesů ve veřejné správě a z toho plynoucí pracnost, nedokonalost a neprovázanost postupů při výkonu veřejné správy,
- nízká úroveň horizontální i vertikální komunikace a spolupráce uvnitř subjektů veřejné správy, mezi nimi navzájem a ve vztazích veřejné správy k okolí,
- nedostatečná informovanost veřejnosti o činnosti a hospodaření veřejné správy a z toho plynoucí nedostatečná úroveň veřejné kontroly,
- nesystematické vzdělávání pracovníků veřejné správy zaměřené na využití nových technologií a postupů.

2.2. Cíle ISVS

Hlavními cíli optimalizace a budování ISVS je přispět pomocí racionálního a účinného využívání moderních nástrojů a metod ke:

a) zvýšení efektivity a autority veřejné správy

- využíváním prostředků informačních a komunikačních technologií a vytvořením nových postupů v oblasti procesů, činností a transakcí veřejné správy, které budou založeny na efektivnější komunikaci a spolupráci na horizontální i vertikální úrovni, stejně jako uvnitř veřejné správy, meziresortně i směrem k dalším subjektům

b) posílení důvěry občanů ve veřejnou správu

- především samotným zvýšením efektivnosti a zkvalitněním činnosti veřejné správy, stejně jako koncepčním řešením procesů, o které se veřejná správa na bázi ISVS opírá, zajištěním věrohodnosti a aktuálnosti spravovaných informací/údajů a bezpečnosti systémů, dále pak veřejnými informačními službami zajištěním přístupu k informacím o činnosti veřejné správy, umožněním veřejné kontroly, zajištěním možnosti nepřetržité elektronické komunikace veřejné správy s veřejností aj.

c) zvýšení transparentnosti a rozvoje ekonomického prostředí

- zpřístupněním veřejných údajů o podnikatelských subjektech a o subjektech veřejné správy, jejich aktivitách a majetkových vazbách (včetně propojení s obdobnými systémy v zemích Evropské unie) umožnit veřejnou kontrolou a zajistit lepší podmínky pro zefektivnění boje s různými formami kriminality; vytvářením informačního zázemí podpořit rozvoj podnikání (informační služby pro podporu malého a středního podnikání, koordinace informačních zdrojů o/v regionech, zveřejňování informací souvisejících s evropskou integrací, tvorba a zveřejňování strategických plánů resortů i regionů).

2.3. Podmínky a prostředky budování ISVS

Základními podmínkami pro funkčnost a další řízený rozvoj ISVS jsou přitom:

- **úpravy, případně i vytvoření příslušné legislativy**, včetně standardů a norem z právních předpisů vycházejících, zajištění spolehlivosti a bezpečnosti ISVS a ochrany neveřejných dat (přitom je nezbytné zdůraznit, že změny vyvolané budováním ISVS si vyžádají zásadní přepracování celé řady dalších zákonů),
- **zkvalitnění obsahu ISVS**, výměna informací mezi základními registry i dalšími IS prostřednictvím bezpečného a sdíleného rozhraní ISVS,
- **vymezení služeb ISVS**, které budou prostřednictvím tohoto rozhraní v rámci síťových služeb ISVS realizovány,
- **vytvoření korektního tržního prostředí** (volné veřejné soutěže, nemonopolní prostředí, zajištění systému atestací a zkvalitnění veřejné kontroly),
- **znalost stavu a vývoje v zahraničí**, obzvláště v zemích EU, včetně participace na mezinárodních projektech.

Hlavními prostředky a aktivitami pro optimalizaci a budování ISVS jsou:

a) analýza stávajícího stavu vycházející z již provedených studií a projektů, hlavní zaměření na funkčnost procesů, stanovení jasných odpovědností za jednotlivé části ISVS,

b) podrobné rozpracování již rámcově navrženého cílového stavu ISVS včetně definování budoucí bezpečnostní struktury, pojmenování všech nejvýraznějších nedostatků stávajícího stavu, které musí být v procesu optimalizace odstraněny,

c) systematický, koordinovaný přístup k tvorbě právních norem (novelizaci stávající i přípravě nové legislativy), využití ICT k řízení a efektivní přípravě vládních dokumentů, použití analytických možností informačních technologií, do přípravy legislativy zakomponovat poznatky z pilotních projektů,

d) vytvoření podmínek pro průběžnou realizaci pilotních projektů včetně vytvoření metodických návodů a smluvních podmínek pro přípravu pilotních projektů pro ověřování stávajících i nově navržených postupů (které nutně předbíhají rámec stávající legislativy) pro účely porovnání jejich účinnosti a výhodnosti,

e) vytvoření systému vzdělávání pracovníků veřejné správy s důrazem na využití moderních informačních a komunikačních technologií v činnosti veřejné správy a při komunikaci s veřejností, informační technologie jsou předmětem i nástrojem výuky,

f) vytvoření referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní pro efektivní fungování ISVS, v cílovém stavu spolu všechny potřebné agendy bezpečně komunikují a je možná realizace kvalitních služeb veřejné správy i prostřednictvím dálkového přístupu,

g) vytvoření podmínek pro funkční chod veřejných informačních služeb, např. prostřednictvím informačních středisek a kiosků, Internetu, metodické zajištění aktualizací zveřejňovaných informací, kontaktních míst veřejné správy.

Principem pro budování ISVS v následujícím období by měla být:

- a) realizace zásadní změny zaměření ISVS z pouhé podpory evidenčních činností na přímou podporu procesů veřejné správy. Při této změně důsledně vycházet z analýzy administrativně právního fungování veřejné správy jako služby veřejnosti, neoddělovat data a funkce relevantní pro procesně právní vztahy a tyto vztahy plně respektovat,
- b) otevřenost a flexibilita vůči budoucím změnám územního členění i modelu veřejné správy, které vyplynou z probíhající reformy veřejné správy,
- c) projektové meziresortní řešení úkolů.

Specifické požadavky na ISVS.

Při vytváření ISVS je třeba zohlednit některé specifické požadavky související s charakterem veřejné správy. Jedná se o potřebu zajistit po poměrně dlouhé období kontinuitu procesů a zachování dokumentů (v čitelné podobě). Státní správa musí zajišťovat výkon správních činností po celém území státu v obdobném rozsahu a kvalitě.

V evropském prostředí jsou aplikace ISVS hodnoceny na základě principů jako spolehlivost, dosažitelnost (geografická i demografická), možnost volby, efektivnost, racionalizace, informační otevřenost a ochrana před zneužitím.

Vztah a návaznost Koncepce na aktivity Evropského společenství

Návrh Koncepce není v rozporu s Evropskou dohodou zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Českou republikou na straně druhé publikované pod číslem 7/1995 Sb. Jiné mezinárodní smlouvy se na danou oblast nevztahují. Právní akta Evropského společenství problematiku informačních systémů veřejné správy jako celku neupravují.

Některé dílčí oblasti jsou však upraveny směrnicemi, jež návrh Koncepce plně respektuje např:

- dodržování technických norem a kontrola tohoto dodržování při zadávání podmínek pro veřejnou zakázku je vyžadováno Rozhodnutím Rady Evropského společenství o normalizaci v oblasti informačních technologií a telekomunikací č. 87/95/EC,
- směrnice 97/66/EC se týká zpracování dat a ochrany soukromí v telekomunikacích,
- směrnice 95/46/EC se zabývá ochranou jednotlivců ve vztahu ke zpracování osobních údajů a o volném pohybu těchto dat (mimo ni platí Konvence č.108 Rady Evropy na ochranu osob při automatickém zpracování osobních údajů z 28.1.1981).

Problematika shromažďování a zveřejňování informací o ekonomických subjektech není na úrovni EC řešena, je upravena právními akty členských států.

3. Stanovení obsahu ISVS

3.1. Zásady přístupu k řešení

Informační systémy veřejné správy představují souhrn technických, programových, legislativních a organizačních opatření, v nichž zejména intenzivní využívání výpočetní a komunikační techniky slouží k podpoře výkonu veřejné správy a k její obousměrné komunikaci s veřejností. Veřejnou správu je třeba chápat jako komplexní, v mnoha směrech provázaný systém.

Jednotlivé informační systémy představují zdroje služeb (funkcí nad daty), které by měly být prostřednictvím společné komunikační infrastruktury veřejné správy a referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní poskytovány v souladu s platnou legislativou. V rámci referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní je přitom síťová služba z funkčního hlediska základní a referenční operace specifikovaná nad informacemi uloženými v jednom nebo více informačních systémech. Slouží jako základní operace zejména pro poskytování informací na základě vyžádání, poskytování informací na základě změny dat a pro pravidelné a systematické předávání dat mezi informačními systémy, kde tato operace specifikuje poskytované činnosti jako funkci sítí propojené soustavy informačních systémů, nikoli nutně konkrétních jednotlivých systémů v ní.

Ve stávajícím evidenčním pojetí ISVS jsou pouze evidována data charakterizující jednotlivé entity, přičemž pořizování a aktualizace těchto dat probíhá izolovaně pouze v rámci jednotlivých správních agend a se značným časovým zpožděním od výchozích správních činností. Tuto situaci nevyřeší pouhé převedení registru či správní evidence z jednoho resortu na druhý nebo zavedení jinak organizačně vymezených základních registrů.

Je nutno postupně analyzovat jednotlivé procesní normy veřejné správy, vybrat opakující se dílčí postupy a pro tyto „stavebnicové„ postupy navrhnout (do značné míry zobecněné) automatizované služby, které je finančně i organizačně výhodné provádět společně. Jednalo by se například o podporu stanovení místní a věcné příslušnosti, identifikace subjektů, zjištění správní skutečnosti a podobně. rozpracovanou dle jednotlivých procesně právních norem. Znamená to neuvažovat o pouhém sdílení některých dat, ale o sdílení některých společných služeb nad těmito daty.

Souběžně musí být připravovány změny procesně právních norem, které jsou spjaty s manuální formou práce s daty a jejich postupným nahrazování elektronickou formou, neboť nová forma přispěje k jejich zjednodušení, racionalizaci a vyloučení pro nepotřebnost či redundanci. Pravděpodobně se bude jednat o dílčí změny ve velkém množství předpisů (řádově několik stovek předpisů a několik tisíců norem). Jako jedno z nejdůležitějších a nejaktuálnějších opatření se jeví vyřešení problematiky základních registrů.

3.2. Problematika základních registrů

Účel a zásady řešení základních registrů

V navrhovaném "Zákonu o informačních systémech veřejné správy, o působnosti Úřadu pro státní informační systém a o zřízení Rady vlády České republiky pro státní informační politiku" jsou ISVS pojímány jako souhrn jednotlivých informačních systémů vedených orgány státní správy, územní samosprávy a jinými orgány veřejné moci (dále jen „orgány státu“) pro výkon veřejné správy. Součástí informačních systémů veřejné správy nejsou informační systémy, které neslouží pro výkon veřejné správy. Jednotlivé informační systémy přitom obecně představují zdroje dat, které by měly být prostřednictvím společné komunikační infrastruktury veřejné správy a referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní informačních systémů dostupné podle stanovených kompetencí jednotlivým orgánům státu.

Za základní registry jsou nyní považovány: registr obyvatel, registr ekonomických subjektů, registr nemovitostí a registr územní identifikace. Zaváděním jednotlivých základních registrů, jejich údržbou, provozem, rozvojem a vytvářením vazeb na ostatní registry budou pověřeni správci, kteří mají největší předpoklady pro zajištění správnosti a aktuálnosti údajů. Z tohoto principu bude vycházet návrh kompetencí. Pro každý z registrů je nutné stanovit jediný zodpovědný orgán státu jako správce (ten sám pak rozhodne, zda bude současně zpracovatelem nebo zda zpracováním pověří jiný subjekt), a který také rozhodne o konkrétním způsobu provádění aktualizací změn. Dále je nutné stanovit i kompetence dalších orgánů k souvisejícím činnostem, zajistit koordinační roli ÚSIS, vypracování řízeného projektu a zejména definovat institut a začlenění kontaktních míst veřejné správy.

Základní registry budou přitom vytvářeny jako centrální s celoúzemní sítí pracovišť (kontaktních míst veřejné správy), která budou oprávněna provádět aktualizaci. Informace budou v systému základních registrů vedeny pouze na jednom místě (s výjimkou základních identifikačních údajů fyzických a právnických osob). Registry budou vedeny automatizovaně a informace v nich obsažené musí mít právní závaznost. Registry budou vzájemně provázány a budou si navzájem poskytovat informace. Datový obsah základních registrů bude referenčním zdrojem dat pro ostatní registry. Systém základních registrů tak přispěje i k integraci obsahu ISVS.

Hlavním účelem základních registrů je soustředit datovou základnu veřejné správy, nahradit mnoho dosavadních neúplných, nepřesných a dublujících se registrů jediným úplným, věrohodným a aktuálním datovým zdrojem. Postup prací při vytváření a provozování základních registrů musí probíhat v souladu s připravovanou reformou veřejné správy. Zkvalitnění a lepší přístupnost dat zmenší nároky alepší styk veřejné správy s občany a ekonomickými subjekty a tím přispěje ke zvýšení efektivnosti a zkvalitnění činnosti veřejné správy a umožní i její lepší kontrolu.

V maximální možné míře je třeba využít dostupné existující datové zdroje. Zajišťovat konzistenci dat, jejich integraci a integraci funkcí, zejména mezi oblastmi dosud spravovanými různými resorty. Specifikace základních registrů, vazeb a datových rozhraní se postupně stanou součástí soustavy standardů ISVS.

Řešení musí vycházet z relevantních pozitivních i negativních našich i zahraničních zkušeností a je třeba jej navrhnout tak, aby vyhovělo potřebám praxe a současně aby nebylo překážkou začleňování ČR do evropských struktur. Rovněž je třeba zajistit nezbytné vazby na informační systém civilního nouzového plánování (databáze krizového řízení).

V uvažovaném zákoně o základních registrech stanovit povinnost, aby ISVS, používající dat vedených v základních registrech, byly povinně na tyto základní registry komunikačně napojeny. Konzistence a referenční integrita základních registrů potom postupně přesáhne i do všech návazných ISVS. Jakýkoliv záznam o obyvateli, ekonomickém subjektu, nemovitosti a adrese v ISVS musí obsahovat identifikátor odpovídajícího záznamu v základních registrech. V té souvislosti zvážit i náhradu stávajícího rodného čísla občana jiným identifikátorem (např. číslem sociálního pojištění).

Současný stav základních registrů

V současné době nelze jednotlivé registry orgánů státu považovat za funkční kooperující celek. Činnost orgánů státu je spíše zabezpečována jednotlivými dílčími systémy. Komunikace mezi těmito systémy je na různé úrovni, celkově ji však nelze považovat za uspokojivou. Řada údajů je od občanů i právnických osob vyžadována opakovaně a s následnou komunikací mezi systémy (ať už písemnou či elektronickou) jsou problémy. Ve vedení základních registrů existují duplicity a stejná data do nich vstupují vždy z několika zdrojů. Nedochozí ke kontrole správnosti vkládaných údajů, takže je například možné v registru ekonomických subjektů nalézt řadu podnikatelů s neexistujícími adresami, občany pracující v neexistujících ekonomických subjektech a podobně.

Základní registry nejsou ve svém celku jako zdroje jedinečných údajů o fyzických a právnických osobách, nemovitostech a území státu deklarovány, nejednoznačně a omezeně jsou zákonem stanoveny možnosti orgánů státu na sdílení potřebných údajů z hlediska fungování státu, není stanovena povinnost správců registrů vést aktuální a správné údaje (s výjimkou údajů osobních a údajů stávajícího katastru nemovitostí) a tyto údaje poskytovat dalším orgánům státu. V současné době je tato úprava roztržena do mnoha právních předpisů, které se vztahují pouze k vedení vždy jediného registru, ale přitom by v rámci výkonu veřejné správy měla existovat pravidla společná. Právě nedostatečná legislativní podpora možnosti předávání a výměny informací mezi jednotlivými ISVS bude znamenat i největší obtížnost dosažení cílového stavu výměny informací v rámci ISVS.

Při koncepčním řešení základních registrů je třeba rovněž zohlednit skutečnost, že v současné době katastr (registr) nemovitostí je v podstatě legislativně zajištěn, má zákonem stanoveného správce, resp. provozovatele, funguje stávající informační systém katastru nemovitostí a další skutečnosti.

Cílový stav základních registrů

Obsah ISVS je integrován využíváním **základních registrů**, z hlediska současného stavu poznání

- obyvatel,
- ekonomických subjektů,
- nemovitostí,
- územní identifikace,

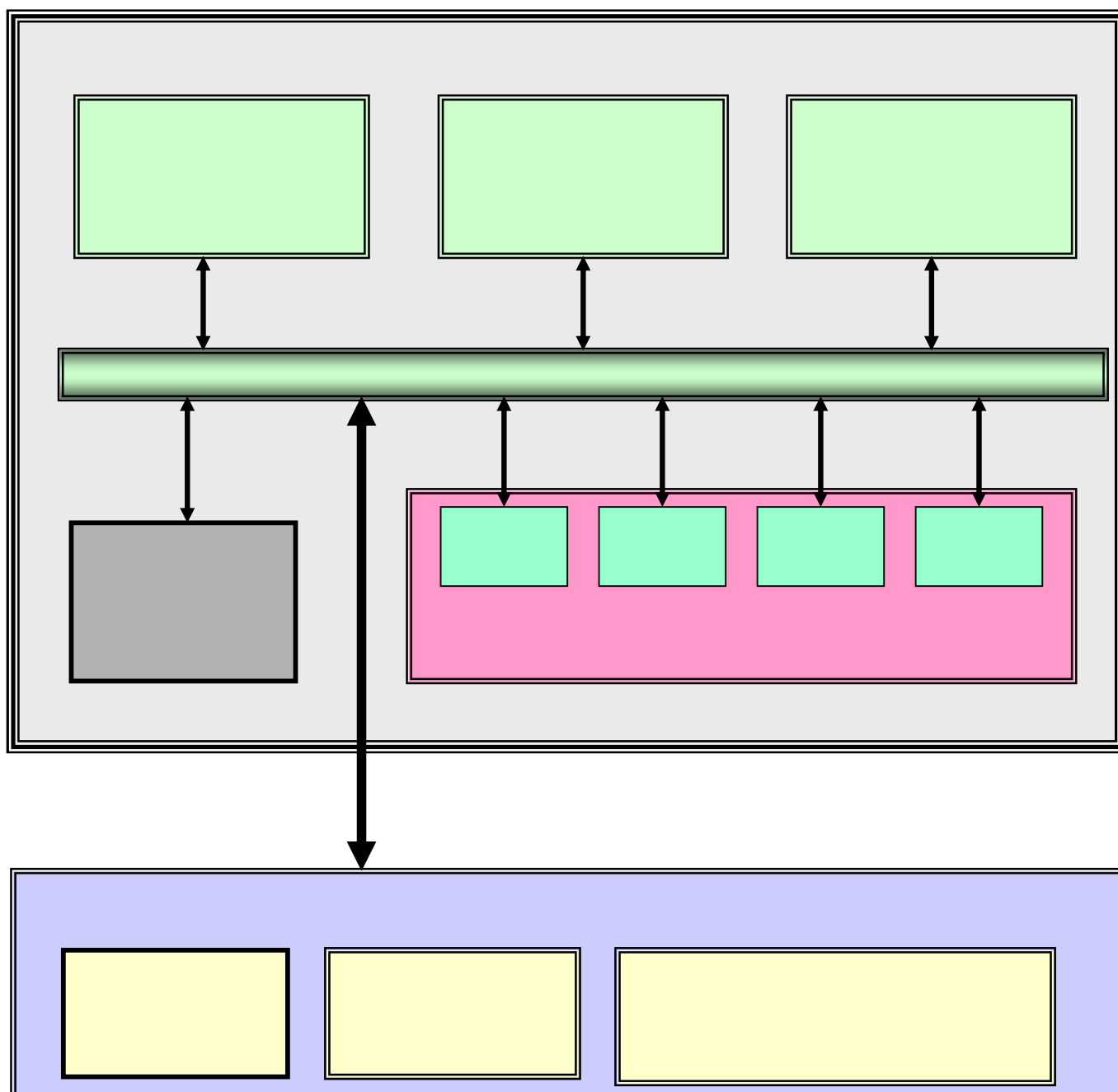
které jsou datově konzistentní, automatizovaně vedené, mají právní závaznost a jsou celouzemně dostupné prostřednictvím společné komunikační infrastruktury veřejné správy. Základní registry umožňují rekonstruovat stav k libovolnému (existujícímu) datu v minulosti.

Základní registry – prostřednictvím referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní - si poskytují navzájem informace a obdobně jsou na ně povinně napojeny informační systémy veřejné správy, obsahující, resp. využívající, data totožná s obsahem základních registrů.

Styk občanů a ekonomických subjektů s orgány veřejné správy probíhá prostřednictvím kontaktních míst, tj. pracovišť, spravujících více agend (nejen základních registrů, pro které slouží i jako vstupy dat) jednotlivých orgánů veřejné správy, kde lze na jednom místě vyřídit v záležitosti (viz. 4.9). Správnost všech zaváděných údajů je ověřována v příslušných registrech.

Pravidla vedení základních registrů, pravidla poskytování údajů mezi registry (včetně kategorizace údajů zejména s ohledem na osobní údaje a údaje podléhající režimu mlčenlivosti) a povinnosti zúčastněných subjektů jsou legislativně zajištěny zákonem o základních registrech. Tato pravidla výměny a sdílení dat mezi orgány státu stanovená pro základní registry budou v „odpovídající“ míře stejná i pro ostatní datové zdroje.

Na následujícím obrázku je znázorněna obecná struktura ISVS a vazby na okolí.

Pozn:

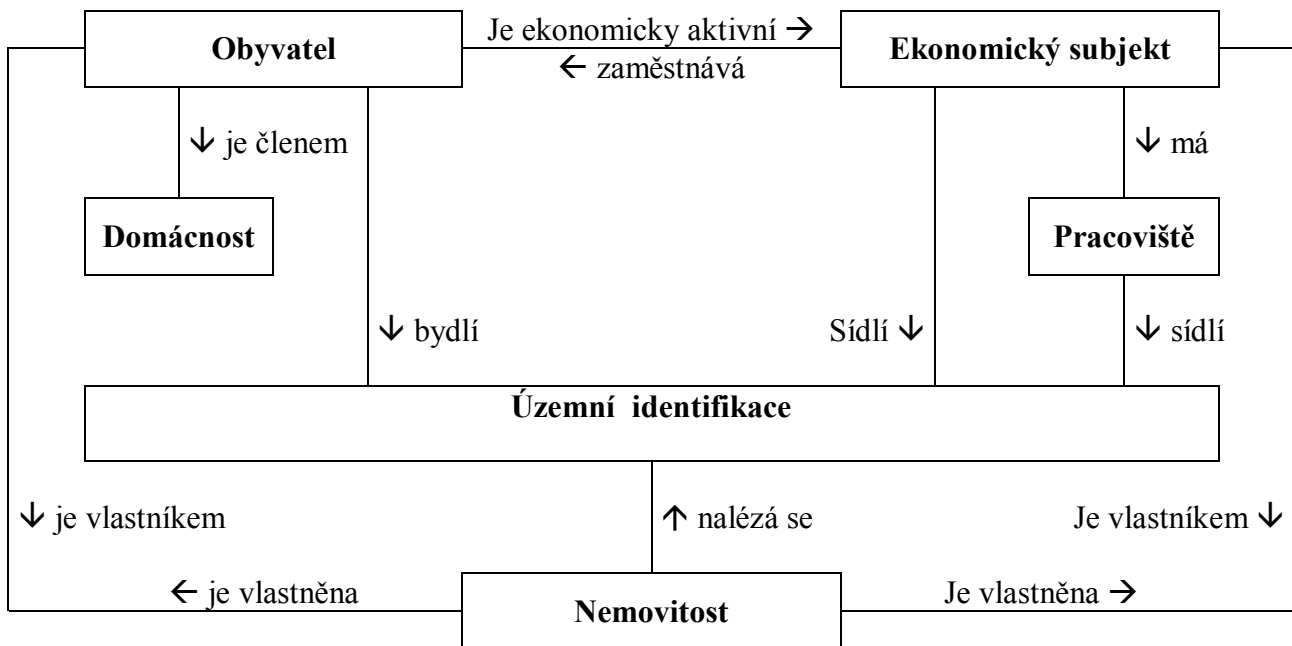
- RUI - registr územní identifikace
- RN - registr nemovitostí
- RES - registr ekonomických subjektů
- RO - registr obyvatel
- Referenční sdílené a bezpečné rozhraní - množina právních, technických, organizačních a jiných opatření, která umožní výměnu stanovených informací mezi jednotlivými informačními systémy orgánů státu, základními registry a dalšími subjekty (včetně veřejnosti)

Schéma a vazby mezi základními registry

Mezi základními registry existuje řada vazeb, například:

- obyvatel „bydlí“ na adrese,
- ekonomický subjekt / pracoviště „sídlí“ na adrese,
- nemovitost „se nalézá“ na adrese,
- obyvatel „je ekonomicky aktivní“ v ekonomickém subjektu / ekonomický subjekt „zaměstnává“ obyvatele,
- obyvatel „je vlastníkem“ nemovitosti / nemovitost „je vlastněna“ obyvateli,
- ekonomický subjekt „je vlastníkem“ nemovitosti / nemovitost „je vlastněna“ ekonomickými subjekty,
- obyvatel „je členem“ domácnosti (manžel/manželka, druh/družka, rodiče/dítě, ...),
- ekonomický subjekt „má“ pracoviště na adrese
- ekonomický subjekt je vlastníkem ekonomického subjektu
- obyvatel je vlastníkem nebo ve funkci v ekonomickém subjektu / funkci v ekonomickém subjektu zastává obyvatel

Následující schéma přehledně znázorňuje některé důležité vztahy základních registrů:

Předpoklady dosažení cílového stavu základních registrů

Realizace výše uvedených záměrů předpokládá tyto kroky:

- Zpracovat studii realizovatelnosti záměru
- Legislativní zajištění vedení základních registrů zákonem - definování jejich správců, stanovení práv a kompetencí na všech úrovních, popis obsahu, způsobu využívání a závaznosti. Definování standardů, postupů, struktur, komunikačních rozhraní a ostatních provozních náležitostí podzákonnými předpisy.
- Zajištění legislativních úprav stávajících souvisejících právních předpisů a provedení

takových systémových úprav, aby byla umožněna optimální funkce těchto registrů (např. v případě registru ekonomických subjektů na úseku podnikání), přitom však zohlednit stávající vyhovující legislativní úpravy.

- Definování datového obsahu, vstupů a výstupů registrů z pohledu odstranění duplicit, vymezení klíčových atributů (využití metainformačního systému ISVS)
- Optimalizaci správy číselníků tak, aby v max. míře byly vedeny správcem shodným se správcem daného registru
- Stanovení organizačních opatření a definování postupů k zajištění sběru a aktualizace dat
- Stanovení personálních opatření
- Stanovení způsobu sdílení a poskytování dat v závislosti na úrovních koncových uživatelů
 - požadavky veřejnosti
 - potřeby orgánů státu
 - vlastní potřeby správce
- Standardizace komunikačních rozhraní jednotlivých registrů
- Ochrana a bezpečnost přenášených dat, pravidla řízeného přístupu
- Zajištění společné komunikační infrastruktury
- Vytvoření kontaktních míst veřejné správy
 - vymezení působnosti
 - definování pravomocí
 - vybavení
- Financování provozu základních registrů ISVS jako společné datové základny ISVS.

Návrh obsahu zákona o základních registrech

V právním řádu dosud není jeden právní předpis, kterým by byla upravena jednotná pravidla pro vedení registrů (informačních systémů, rejstříků, evidencí, seznamů atd.) a poskytování údajů mezi nimi v rámci orgánů státu. Pouze pro vedení registrů obsahujících osobní údaje existuje z hlediska ochrany těchto údajů zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech; návrh nového předpisu plně nahrazujícího tento zákon je již vypracován. Jak vyplývá z předchozích odstavců, nutnost přijetí tohoto zákona pro efektivní fungování základních registrů je nesporná a prioritní.

Zákon o základních registrech bude např. obsahovat:

- popis účelu
- stanovení okruhu působnosti a závaznosti
- definice a výklad použitých pojmů
- popis jednotlivých základních registrů
- ustavení správců a jejich legitimacy k vedení daného registru
- odpovědnost za správnost a aktuálnost údajů
- definování mechanismů (pravidel) pro vkládání, aktualizaci a výměnu informací
- práva a povinnosti všech zúčastněných subjektů
- povinnost vazby ostatních ISVS pracujících s údaji ze základních registrů
- ochrana dat, zajištění bezpečnosti
- komunikační rozhraní
- zveřejňování údajů
- kontrola a sankce
- stanovení účinnosti a způsobu úprav stávajících registrů a ostatních ISVS
- zmocňovací ustanovení
- přechodná ustanovení.

3.3. Geografické informační systémy v rámci ISVS

Prudký rozvoj informačních technologií geografických informačních systémů (IT GIS) přinesl v devadesátých letech i nebývalé možnosti práce s daty a informacemi, které jsou vztaženy k prostoru a území – s tzv. geodaty a geoinformacemi. Spolu s rozvojem možností taková data získávat a pořizovat (nové možnosti digitalizace, automatizovaných postupů geodetických měření a kartografických zpracování, fotogrammetrie, dálkového průzkumu Země apod.) nastal rychlý rozvoj informačních systémů, které s těmito daty pracují a umožňují jejich využívání – tzv. geoinformačních systémů.

Geoinformace a geoinformační systémy jsou dnes široce využívány ve všech oblastech včetně oblasti veřejné správy. V rámci obecné informatizace mají vzhledem ke svému významu a četnosti využívání mimořádně významné postavení. Za příklad mohou např. sloužit oblasti ochrany životního prostředí, regionálního a územního rozvoje nebo rozvoje podnikání. Rozvoj je podmíněn zejména vytvořením podmínek pro volný přístup ke geodatům a geoinformacím, zajištěním informovanosti o zdrojích dat, standardizací apod.

V této oblasti mají nejen v ČR významné postavení orgány veřejné správy jako tradiční zdroje velkého počtu geodat (prostorově vztažené údaje včetně statistických údajů, mapové podklady apod.). Konkrétní akce, které by měly realizovat orgány veřejné správy nebo které by měly být realizovány ve vzájemné spolupráci se soukromým sektorem a profesními organizacemi představují zejména:

- podpora rozvoje informačních systémů v rámci ISVS využívajících IT GIS,
- zajištění volného a efektivního přístupu ke zdrojům geodat veřejné správy,
- urychlení tvorby potřebných digitálních map, zejména Digitální katastrální mapy, jako podkladů pro tvorbu informačních systémů veřejné správy a efektivní využívání IT GIS a pro tvorbu map velkého a středního měřítko,
- zajištění vazeb na základní registry, které mají bezprostřední význam pro oblast geoinformací
- příprava a uplatňování jednotných standardů ISVS v oblasti geoinformací a geoinformačních systémů zejména v oblasti terminologie, výměnných (přenosových) formátů, mapových podkladů pro výkon státní správy apod.,
- podpora převodu a aplikace evropských a světových norem a standardů v předmětné oblasti do soustavy českých technických norem,
- řešení specifických podmínek práce s geodaty v rámci autorského zákona,
- podpora a pořádání odborných akcí v ČR k rozšíření znalostí a zkušeností mezi širokou uživatelskou obcí se zvláštním zaměřením k oblasti veřejné správy,

3.4. Metasystém ISVS

Cílem je vytvořit komplexní systém popisu procesů, vazeb a metainformačního systému datového obsahu ISVS. Úřad pro státní informační systém ve spolupráci s ostatními orgány veřejné správy bude vytvářet, provozovat a zajišťovat aktualizaci tohoto komplexního systému z hlediska obsahového, technologického a organizačního. Systém bude sloužit jednak pro poskytování informací o ISVS, jednak jako nástroj pro provádění analýz (např. stanovení datového obsahu základních registrů podle předchozích odstavců) a zajišťování aktuálních podkladů pro tvorbu koncepcí a projektů v rámci ISVS, včetně optimalizace vlastní struktury a činností veřejné správy. Celkově systém svým obsahem o aktuálních informačních procesech a informačních tocích ve státní správě, jejich prezentací a poskytování informací

zejména pro řešení meziresortních projektů podpoří i integraci ISVS.

System popis procesů, vazeb a metainformační systém datového obsahu bude obsahovat informace

- o organizačních jednotkách (ústředních orgánech státní správy, gestorech a provozovatelích ISVS)
- o informačních procesech (informačních činnostech)
- o informačních vazbách (informačních tocích)
- o informačních zdrojích (struktuře a obsahu dat).

Konkrétní úkoly ÚSIS ve spolupráci s MV, MPSV, MMR, ČÚZK, ČSÚ, MF, MPO, MSp

Na základě podrobné informační analýzy jednoznačně definovat obsah uvedených základních registrů (jako celek, i ve vertikálním a horizontálním členění) (T: 03/2000), stanovit a legislativně zajistit vždy jediného odpovědného správce registru, stanovit jejich odpovědnost a pravomoci, podmínky sdílení dat a pravidla pro jejich využívání (vše v rámci zákona o základních registrech), datová rozhraní (standardy) pro propojování s resortními, popř. dalšími, informačními systémy (T: 06/2000). Zpracovat věcný záměr zákona o základních registrech (T: 06/2000) a následně jeho paragrafové znění (10/2000). Vytvořit metainformační systém o ISVS a zajistit jeho efektivní využívání (T: 12/2000, postupné naplňování datového obsahu).

4. Zajištění funkčnosti ISVS

4.1. Zásady řešení

ISVS pojmáné jako souhrn jednotlivých informačních systémů vedených orgány státu budou vytvářeny s vědomím zásady, že identifikační údaje fyzických a právnických osob již jednou těmito osobami poskytnuté, by neměl jiný orgán po fyzických a právnických osobách opět vyžadovat, ale pouze si od nich nechat odsouhlasit platnost těchto údajů. Na nutnost opravy nepřesných údajů zjištěných na jiném úřadě, než který je oprávněn ke sběru dat, upozorní úřad, který změny zjistil, zpracovatele (případně správce). Má-li tento úřad k dispozici autorizovaný doklad o změně, požádá sám o provedení změny, s výjimkou aktivit, kdy je nutná fyzická přítomnost občana nebo existují další legislativní omezení. Úřad pro státní informační systém stanoví technické a organizační podmínky pro realizaci služeb potřebných pro spolupráci jednotlivých ISVS a bude je zveřejňovat ve Věstníku ÚSIS.

Možnost vybudování jediného, jednolitého a jednotného informačního systému (státního), který by byl založen na společné databázi, jednotné technologii a nástrojích a spravován z jednoho centra byla definitivně zamítnuta. Pro zajištění integrace stávajících registrů a informačních systémů a pokračování jejich rozvoje se navrhuje vytvoření referenčního sdíleného a bezpečného rozhraní informačních systémů veřejné správy pro poskytování služeb ISVS a pro předávání informací mezi jednotlivými registry a informačními systémy. Způsob budování musí být plně flexibilní a otevřený, aby umožňoval postupné zapojování jednotlivých složek do tohoto rozhraní v souladu s platnou a případně postupně upravovanou legislativou. Takové propojení bude sloužit jak pro vzájemnou výměnu dat mezi dosud „zcela nezávislými“, vzájemně nesourodými a bezprostředně nepropojitelnými agendami, tak v rámci jedné agendy a v případě potřeby i s externími

subjekty mimo veřejnou správu. Předávání informací je zamýšleno horizontálně i vertikálně v rámci územních orgánů. Referenční sdílení a bezpečné rozhraní by zahrnovalo široce koncipovaný komplex nástrojů zahrnující i dále specifikované společné oblasti – komunikační, bezpečnostní a datovou. Vhodným logickým uspořádáním musí být zajištěno, že případná změna ve fyzické implementaci (např. v komunikační infrastruktuře) neovlivní referenční sdílení a bezpečné rozhraní jako celek ani funkci jednotlivých registrů a informačních systémů.

Zajištění předávání a poskytování dat. Výměna dat prostřednictvím referenčního sdílení a bezpečného rozhraní bude probíhat ve třech principiálně odlišných režimech vyžádání a poskytování informace. Poskytnutí informace na základě vyžádání (synchronní výměna dat: dotaz – odpověď), poskytnutí informace na základě změny dat (synchronní výměna dat bezprostředně vyvolaná událostí u zdroje, data jsou poskytována všem registrovaným subjektům) a pravidelná výměna dat (asynchronní princip: dávky denní, týdenní, ... nebo dle určeného rozvrhu).

Na základě analýz provedených v souladu s požadavky na komunikační infrastrukturu, bezpečnost a obsah dat bude nutné navrhnout (ve formě studií a následných projektů) jednak funkce, které bude referenční sdílení a bezpečné rozhraní plnit, dále rozsah a obsah vyměňovaných dat, pravidla pro export a import datových struktur a konečně minimální požadavky na jednotlivé informační systémy, resp. registry, které bude řešení zahrnovat.

Referenční sdílení a bezpečné rozhraní bude rovněž prostředkem k zvyšování integrace jednotlivých informačních systémů, optimalizace vazeb mezi nimi. Umožní zajistit jednoduchý a rychlý přístup k informacím, přičemž zpracování a aktualizace dat bude probíhat na příslušných úrovních v potřebném čase a sběr dat v místech jejich vzniku, možnost vyvolání všech potřebných dat, jednoznačnost, správnost a aktuálnost dat, bezpečnost a ochranu dat.

Referenční sdílení a bezpečné rozhraní bude naplňováno podle potřeb stávajících informačních systémů a jejich vazeb. Současně je nezbytné je postupně využívat při tvorbě integrovaného řešení ISVS, kde by tvořilo jednak vnitřní vazby uvnitř jádra ISVS představovaného základními datovými registry, jednak vazby mezi jádrem a ostatními složkami ISVS a v neposlední řadě i vazby vně celého ISVS.

Stavebnicové modulární řešení může dovolit postupné budování referenčního sdílení a bezpečného rozhraní a postupné nasazování na těch úsecích ISVS, které na to budou připraveny. Bude přitom nezbytné dodržet základní principy bezpečnosti a funkčnosti. Řešení musí být v souladu se standardy ISVS; je velmi pravděpodobné, že se ukáže potřeba tvorby nových standardů, příp. novelty (upřesnění a doplnění) standardů stávajících.

Je nepochybné, že celý proces tvorby a naplňování referenčního sdílení a bezpečného rozhraní – shodně s celým ISVS – je neuzavřený a trvale podléhající evoluci souběžně s požadavky plynoucími z neustálého rozvoje informačních a komunikačních technologií, vývoje legislativy, potřeb společnosti a z dalších možných vlivů.

4.2. Legislativní zajištění ISVS

Základním předpokladem pro naplnění koncepce budování ISVS je vytvoření právních podmínek. Potřeba úpravy konkrétních zákonů byla specifikována v jednotlivých částech Státní informační politiky a této koncepce budování ISVS.

Právní řád České republiky vyžaduje revizi i z hlediska možností legálního využívání nových informačních technologií. Je nutné zajistit, aby nově zpracovávané právní normy i novely stávajících norem obsahovaly řešení slučitelná s běžným používáním nových informačních technologií místo tradičních forem. Pro vytvoření těchto právních podmínek musí v podstatě proběhnout analýza celého právního řádu České republiky.

Stěžejním je vypracování zákona o informačních systémech veřejné správy. K tomu se váže legislativní zajištění vedení základních registrů a vybraných ISVS formou zastřešujícího zákona o základních registrech. Dalším je přijetí zákona o ochraně osobních údajů a o působnosti Úřadu pro dohled nad ochranou osobních údajů, který nahradí stávající zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

V dalším je možné uvést nutnost vytvoření zákona o elektronickém podpisu a dalších legislativních úprav podporujících rozvoj a spolehlivost elektronického obchodu, vypracování nového telekomunikačního zákona, odstranění bariér v současném právním řádu, které brání efektivní výměně dat mezi orgány státu a se zahraničím, zakotvení bezpečnosti informačních systémů a ochrany dat, certifikace a autentizace, novelizace autorského zákona, vytváření nové knihovnické legislativy, novelizace daňové soustavy, změna spisové služby ve veřejné správě a další.

Je třeba vytvořit legislativní podmínky, které umožní využívání informačních technologií ke snižování všech forem ekonomické kriminality, včetně daňových a celních úniků a neplacení odvodů sociálního a zdravotního pojištění. Zároveň zjednodušit, zprůhlednit a zefektivnit systémy sociálních podpor, zdravotního pojištění a systému státních dotací přidělovaných různými subjekty veřejné správy.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Sledovat přípravu nových zákonů z hlediska souladu se Státní informační politikou, resp. i Koncepcí budování ISVS (T: průběžně). Spolupracovat na nových návrzích zákonů uvedených v jednotlivých kapitolách této koncepce (T: průběžně)..

4.3 Organizační zajištění ISVS

Práva a povinnosti orgánů působících v oblasti informačních systémů veřejné správy musí být specifikovány zákonem o informačních systémech veřejné správy. Vláda ČR zřídí zákonem jako svůj odborný a poradní orgán pro oblast státní informační politiky, včetně informačních systémů veřejné správy (dále jen „předmětná oblast“) **Radu vlády České republiky pro státní informační politiku** (dále jen „Rada“). Předsedu Rady jmenuje a odvolává vláda na návrh předsedy vlády. Předsedou Rady je člen vlády. Další členy jmenuje a odvolává vláda na návrh předsedy Rady. Způsob jednání Rady a další náležitosti upravuje Statut a Jednací řád Rady, který předkládá předseda Rady vládě ke schválení.

S odkazem na připravovaný návrh zákona o informačních systémech veřejné správy a o působnosti Úřadu pro státní informační systém a o zřízení Rady vlády České republiky pro státní informační politiku:

Rada vlády České republiky pro státní informační politiku zejména

vyjadřuje se k návrhům právních předpisů týkajících se předmětné oblasti, které jsou předkládány vládě; vypracovává návrh rozdělení účelových finančních prostředků státního rozpočtu určených na financování předmětné oblasti a předává jej v rámci rozpočtového procesu Ministerstvu financí; posuzuje návrh rozpočtu Úřadu, materiály týkající se předmětné oblasti předkládané orgány státu před jejich projednáním ve vládě a schvaluje a předkládá vládě strategické dokumenty v oblasti informačních systémů veřejné správy zpracované Úřadem; posuzuje účelnost využití finančních prostředků státního rozpočtu v předmětné oblasti; schvaluje technická a organizační pravidla sdílení informací mezi jednotlivými informačními systémy veřejné správy; podmínky sdílení informací zveřejňuje ve Věstníku Úřadu; v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí koncepčně koordinuje nadresortní mezinárodní spolupráci v oblasti provádění státní informační politiky, zejména v oblasti harmonizace aktivit s Evropskou unií, Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, Organizací spojených národů a dalšími mezinárodními organizacemi; předkládá vládě ke dni 31. května zprávu o činnosti za uplynulý kalendářní rok.

Na základě poznatků a zkušeností vyplývajících a ověřených v minulé praktické činnosti Rada pracuje na principu třístupňového systému:

- Rada vlády ČR pro státní informační politiku v čele s předsedou byla ustanovena z členů na úrovni náměstků ministrů, resp. místopředsedů vybraných ústředních orgánů a s předsedou Úřadu pro státní informační systém jako sekretářem. Tím by měla být zajištěna kompatibilita státní informační politiky s koncepcí a realizací reformy veřejné správy včetně odborné úrovně projednávání daných problematik z hlediska širších aspektů celkových koncepčních záměrů ústředních orgánů státní správy,
- Odborná pracovní skupina Rady vlády byla ustanovena z odborných pracovníků z oblasti informačních technologií (většinou ředitelů útvarů informatiky) vybraných ústředních orgánů a je vedena sekretářem Rady vlády s tím, že jejími členy mohou být i zástupci dalších zainteresovaných orgánů (např. Národní bezpečnostní úřad, Česká národní banka, Svaz měst a obcí),
- Odbornou pracovní skupinou zřizované dočasné nebo trvalé expertní skupiny budou pak složeny z předních odborníků veřejné správy, akademické i podnikatelské sféry a dalších.

Uvedený princip by měl zaručit, že vládě předkládaná odborná stanoviska k těmto problematikám budou kvalitativně na vyšší úrovni, než kdyby prošla pouze obligatorním připomínkovým řízením. Rovněž zařazení expertní úrovně do systému umožní společné posouzení materiálů odborníky ze státní správy a z akademické obce i podnikatelské praxe. Administrativně a organizačně zabezpečuje činnost Rady Úřad pro státní informační systém, který plní funkci sekretariátu Rady.

Celospolečenská diskuse o otázkách SIP, včetně ISVS, bude dále završena v připravovaném Českém fóru pro informační společnost.

Úřad pro státní informační systém zejména

předkládá Radě návrh svého rozpočtu a v termínu k 1. dubnu zprávu o činnosti za uplynulý kalendářní rok; koordinuje vytváření a rozvoj informačních systémů veřejné správy; zpracovává nebo koordinuje zpracování strategických dokumentů v oblasti informačních systémů veřejné správy, předkládá tyto dokumenty ke schválení Radě a koordinuje realizaci

těchto dokumentů; zpracovává ve spolupráci s příslušnými orgány dokumenty na úseku bezpečnostní politiky státu v oblasti informačních systémů veřejné správy; navrhuje a spravuje ve spolupráci s orgány státu referenční rozhraní informačních systémů orgánů státu; vydává a vyhláší po projednání s orgány státu standardy a zveřejňuje je ve Věstníku Úřadu; stanovuje systém atestací a pravidla pro pověřování atestačních středisek k výkonu atestací v rámci informačních systémů veřejné správy; pověřuje atestační střediska k výkonu atestací a tato pověření zveřejňuje ve Věstníku Úřadu; vyhláší ve spolupráci s orgány státu v zájmu získávání obchodních výhod veřejné soutěže na výběr obecně využitelných produktů a služeb v oblasti informačních systémů veřejné správy v případě předpokládaného využití těchto služeb větším počtem těchto orgánů nebo pokud to tyto orgány požadují¹⁾; vytváří ve spolupráci s orgány státu systém obsahující informace o informačních systémech veřejné správy; tento systém je veřejně přístupný, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup; vydává Věstník a současně dokumenty publikované ve Věstníku zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup; zajišťuje pro orgány státu zprostředkování informační služby z komerčně dostupných informačních zdrojů tak, aby bylo dosaženo efektivního využití sdílených prostředků orgánů státu v oblasti jejich informačních potřeb; zřizuje a zabezpečuje provoz veřejně dostupných informačních systémů poskytujících informace obecného charakteru a podporuje dostupnost těchto informací veřejnosti v rámci informačních systémů veřejné správy; spolupracuje se zahraničními partnery v rozsahu své působnosti a v souladu se zásadami státní informační politiky a koncepčními pokyny Rady vykonává koordinační činnosti v oblasti provádění státní informační politiky; administrativně zajišťuje činnost Rady.

Orgány státu v rozsahu své působnosti

zajišťují soulad svých koncepčních záměrů v oblasti informačních systémů veřejné správy se zásadami strategických dokumentů v oblasti státní informační politiky; provádějí výběr technických a programových prostředků a služeb pro zabezpečení provozu svých informačních systémů veřejné správy; předávají Úřadu podklady pro Evidenci.

Při vytváření, provozu a rozvoji svých informačních systémů v rámci informačních systémů veřejné správy jsou orgány státu povinny:

dodržovat standardy; zahrnovat požadavky vyplývající z dodržování standardů a výsledků atestací vztahujících se k informačním systémům v působnosti tohoto zákona do požadavků výběrového řízení podle zvláštního zákona¹⁾; zveřejňovat číselníky datových prvků, pokud jsou správci těchto číselníků a není zákonem stanoveno jinak, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup; zajišťovat ochranu a bezpečnost informací v rámci provozovaných informačních systémů; udržovat informace vedené v jimi provozovaném informačním systému ve správném stavu a stanoví-li tak zvláštní zákon, poskytovat je jinému orgánu státu nebo jinému subjektu, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup; zveřejňovat bez zbytečného odkladu informace o datových prvcích v jimi provozovaných informačních systémech, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak²⁾ a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup.

V souladu s probíhající reformou veřejné správy specifikovat působnosti, práva a

¹⁾ Zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Např. zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím nebo v obecnější rovině i obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.

povinnosti příslušných vznikajících orgánů v oblasti organizačního zajištění vytváření ISVS.

Ministerstvo vnitra zejména koordinuje aktivity související s budováním ISVS v rámci probíhající reformy veřejné správy, které je gestorem. Řídí činnost útvarů informatiky okresních úřadů.

Ochranu osobních údajů a zřízení **nezávislého orgánu pro ochranu osobních údajů** řeší zákon o ochraně osobních údajů, který nahradí dosavadní zákon č. 256/1992 Sb., a doplní kompetence dohlížecího orgánu.

Postavení **odborných útvarů** informatiky lze označit za jeden ze současných podstatných problémů; jejich začlenění (na centrální i nižší úrovni) je velmi různorodé a jeho důsledkem jsou těžkosti se vzájemnou komunikací, koordinovaným postupem atd. Často je pozice těchto útvarů a jejich zaměstnanců uvnitř jednotlivých organizací i resortů značně podceňena ve srovnání s možnými přínosy informatizace. Podle průzkumů, provedených v roce 1998, se vedoucí pracovníci útvarů informatiky ve veřejné správě nepodílejí na vrcholovém řízení. Změna zařazení útvarů informatiky v rámci orgánů veřejné správy musí být součástí reorganizačních opatření v rámci reformy veřejné správy.

Jedním z účinných způsobů zajišťování rozvoje ISVS, zejména pro ověření možností realizace navrhovaných řešení, jsou **pilotní projekty**. Je třeba zpracovat přehled současného stavu pilotních projektů v oblasti informatiky ve veřejné správě, navrhnout jejich další rozvoj, organizaci, způsob financování (např. Phare, Světová banka), vypracování metodik pro přípravu zadání, řízení a kontroly projektů, pro jejich vyhodnocování a využívání výsledků, zajištění evidence projektů a dalších opatření pro jejich efektivnější využívání.

Za nutnou podmínku při vyhlašování pilotních projektů je považován předchozí souhlas zhotovitele se zveřejněním jím dosažených výsledků. Každý pilotní projekt musí být minimálně po jeho dokončení, ale u rozsáhlejších projektů i v jeho průběhu, podrobován nezávislé odborné oponentuře.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Vypracovat zákon o ISVS (T: 09/1999). Zajistit efektivní využívání a financování pilotních projektů (T: průběžně počínaje 2000).

Konkrétní úkoly Ministerstva vnitra:

Navrhnout změnu postavení útvarů informatiky jako součást reorganizačních opatření reformy veřejné správy (T: 06/2000). Navrhnout metodiky a postupy pro řízení příslušných útvarů informatiky (přechodné řešení T: 06/2000, cílové řešení T: podle průběhu reformy VS minimálně 3 měsíce před datem skutečného zahájení fungování nových úřadů).

4.4. Finanční zabezpečení

Financování informačních systémů veřejné správy se provádí prostřednictvím rozpočtových kapitol ústředních orgánů státní správy České republiky v souladu s

rozpočtovými pravidly³. Finanční prostředky poskytnuté v souladu s rozpočtovými pravidly jsou účelovými prostředky. Pro potřeby Rady povede Úřad pro státní informační systém evidenci finančních požadavků na vytváření a rozvoj informačních systémů financovaných ze státního rozpočtu (dále jen „Evidence“). Evidence bude veřejně přístupná, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup.

V souladu s v současné době platnými **Pravidly pro financování informačních systémů veřejné správy** musí být zajištěno efektivní a průhledné vynakládání finančních prostředků na informační systémy veřejné správy. Pravidla financování stanoví metodický postup podání žádosti, její náležitosti, způsob vyřizování, přidělování a kontrolu vynakládání finančních prostředků určených na nadresortní a meziresortní potřeby rozvoje informatiky státu dislokovaných v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu.

Dále stanoví okruh zúčastněných subjektů, role těchto subjektů, jejich práva a povinnosti. Pravidla schválená Radou vlády ČR pro státní informační politiku jsou závazná pro členy Rady a další orgány státu, které žádají o zařazení jimi navrhovaných záměrů do plánu práce Rady na další kalendářní rok (plánované záměry) nebo o zajištění finančních prostředků mimořádně v průběhu kalendářního roku (aktuální záměry).

Hlavní zásady pro postup uplatňování záměrů a kontrolu

- předkládané záměry (předané prostřednictvím Sekretariátu Rady) projednává Rada,
- ÚSIS podle potřeby předkládá Radě stručné zhodnocení záměrů z hlediska strategických a koncepčních záměrů Státní informační politiky a koncepce budování ISVS,
- Rada sdělí své stanovisko předkladateli (pro posouzení si může vyžádat vysvětlení a další podklady) a záměry se svým vyjádřením postupuje MF,
- MF sdělí Radě své stanovisko (pokud není dosaženo shody, může být záměr znovu předložen Radě k projednání), souhlasný záměr promítne MF do Registru investic MF či rozhodne o uvolnění mimořádných finančních prostředků z rezervy VPS,
- po schválení státního rozpočtu Rada posoudí výši disponibilních finančních prostředků na informatiku ve VPS a stanoví priority řešení záměrů, schválené záměry Rada zveřejní,
- Rada kontroluje naplňování záměrů, k tomuto účelu si může vyžádat od předkladatelů informace a podklady,
- ÚSIS připravuje podklady pro kontrolní činnost Rady,
- MF kontroluje hospodaření s finančními prostředky v rozsahu svých kompetencí daných zákonem, se závěry své kontrolní činnosti seznamuje Radu,
- po ukončení záměru se předkládá Radě zpráva o realizaci záměru, včetně vyúčtování,
- Rada předkládá vládě jedenkrát ročně souhrnnou informaci o realizaci záměrů.

Rovněž je třeba stanovit finanční pravidla pro vzájemné poskytování dat mezi orgány státu.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Postupovat podle schválených Pravidel pro financování informačních systémů veřejné správy do doby přijetí zákona o ISVS, poté zpracovat nová Pravidla financování jako součást rozpočtových pravidel, respektující návrh rozdělení finančních prostředků Radou a jejich zařazení do rozpočtových kapitol jednotlivých orgánů státu (T: 06/2000). Zajistit veřejně přístupnou evidenci finančních požadavků na vytváření, rozvoj a provoz informačních systémů financovaných ze státního rozpočtu (T: 12/2000).

³ Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice, ve znění pozdějších předpisů.

4.5. Zajištění bezpečnosti ISVS

Zajištění bezpečnosti komunikační infrastruktury veřejné správy a bezpečnosti a ochrany dat. V první řadě jde o specifikaci bezpečnostních cílů a stanovení bezpečnostních zásad, jejichž prioritou musí být zajištění důvěry občanů, respektování základních lidských práv a ochrana zájmů společnosti. Obsahem bezpečnostní části projektu společné komunikační infrastruktury orgánů státu musí být zajištění bezpečnosti všech složek sítě, dat (zejména tzv. citlivých), hardwaru, softwaru, dokumentace i pracovníků, a to jak po stránce technické, programové, tak i pokud se týká fyzického zajištění. Stanovit způsob testování a hodnocení bezpečnosti a její školení. Komplexně zajistit spolehlivost dat, specifikovat dostupnost dat pro dané okruhy uživatelů, monitorovat všechny přístupy k datům a samozřejmě zamezit neoprávněnému přístupu k datům, jejich neoprávněnému použití či změně.

Nezbytná je kategorizace informačních zdrojů jejich rozdělením do skupin se srovnatelnou hodnotou, a tedy i srovnatelnými požadavky na ochranu dostupnosti, důvěrnosti a integrity. Pro každou kategorii je nutné stanovit příslušná bezpečnostní opatření, a to buď konkrétní, nebo typová, nebo procesní. Typickým příkladem procesních bezpečnostních opatření je způsob určování přístupových práv konkrétních uživatelů.

Stěžejním úkolem je stanovení, které konkrétní informace budou do které kategorie zařazovány. Z hlediska zákona č. 148/1998 Sb. o ochraně utajovaných skutečností se oblasti utajovaných skutečností klasifikují do čtyř stupňů utajení: Přísně tajné, Tajné, Důvěrné, Vyhrazené. Pro informace, které nepodléhají režimu tohoto zákona, se předpokládá jako nejvhodnější forma kategorizace, tj. hierarchická klasifikace do 4 stupňů. Strategické, Pro vnitřní potřebu, Pro potřebu ISVS, Veřejné, přičemž:

„strategické“ jsou takové informace, jejichž vyžazení může významně ovlivnit postavení a činnost organizace a způsobit jí velkou škodu, nebo takové informace, které v případě vyžazení mohou narušit soukromí osob nebo jsou vyhrazeny pro určitou skupinu pracovníků;

„pro vnitřní potřebu“ jsou takové informace, které jsou určeny pro zaměstnance organizace pro plnění jejich pracovních úkolů;

„pro potřebu ISVS“ jsou takové informace, které jsou určeny pro všechny nebo některé ISVS a jsou distribuované autorizovanými kanály organizace;

„veřejné“ jsou takové informace, které jsou určeny pro širokou veřejnost a jsou distribuované autorizovanými kanály organizace.

Kategorizace musí proběhnout, a to zejména na základě rizikové analýzy, v každé organizaci individuálně.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Zpracovat návrh bezpečnostní politiky veřejné správy České republiky (T: 06/2000). Zpracovat Bezpečnostní standard jako jeden ze standardů ISVS (T: 12/2000). Vydat metodické pokyny pro náležitosti postupu při kategorizaci informací ve státní správě (T: 06/2000).

4.6. Standardizace ISVS

Zavedení závazné standardizace v oblasti ISVS. Integrace ISVS, komunikace mezi jednotlivými informačními systémy, zejména potom předávání a sdílení dat a služeb, je

podmíněna dodržováním organizačních a technických pravidel, tj. standardů ISVS. Standardy vždy plně respektují ustanovení českých i mezinárodních norem a jsou harmonizovány s předpisy a legislativou Evropské unie. Požadavek na plnou závaznost standardů na úrovni rozhraní jednotlivých informačních systémů není ani v zásadním rozporu s dosavadní praxí. Zároveň je třeba zavést účinnou kontrolu.

Zavedení systému stanovení shody s technickými normami a standardy ISVS a atestací jakosti produktů, služeb a IS. Systém atestací, který bude zpočátku nabízen jen jako služba, umožní správcům IS získat nezávislý, odborný posudek o kvalitě produktu nebo služby a usnadní mu rozhodování při jejich akvizici. Při budování IS mu dá možnost ověřit si, zda projekt a jeho realizace jsou ve shodě s technickými normami, standardy a legislativními pravidly a jeho vlastními požadavky. Konečné rozhodnutí správce bude nezastupitelné.

Atestace budou zajištěny nezávislými atestačními středisky, jejichž činnost bude koordinovat a kontrolovat ÚSIS a jeho poradní orgán, Atestační rada. Atestace budou mít platnost pouze na veřejnou správu a budou postaveny na dobrovolných obchodně-právních vztazích všech zúčastněných subjektů.

Cílovým stavem je, aby po prokázání svého účelu, byly atestace neopomenutelnou součástí výběrových řízení pro ISVS.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Zajišťovat další potřebné standardy ISVS, včetně činnosti nezávislých atestačních středisek (T: průběžně).

4.7. Zajištění komunikační infrastruktury veřejné správy

Zajištění **komunikační infrastruktury orgánů veřejné správy** je klíčovou otázkou. Společná komunikační infrastruktura musí komplexně vyřešit technické, síťové, aplikační, bezpečnostní a organizační problémy související s datovou komunikací vůči všem subjektům, a to jak pro vlastní orgány státu, tak pro externí subjekty, tj. občany, podnikatelské subjekty a podobně. Řešení musí být dostatečně „otevřené“, nesmí být vázáno na nějakou vlastní technologii určité firmy nebo určitou hardwarovou či softwarovou platformu. Musí být dostatečně univerzální, aby kromě datové komunikace umožnilo v určité míře přenášet hlasové a vizuální informace a musí umožnit spolupráci s informačními technologiemi používanými v jednotlivých resortech a u dalších subjektů. Důležitým aspektem je tedy relativní otevřenost vůči dalšímu rozvoji a novým požadavkům. V neposlední řadě musí být kladen důraz na unifikaci a standardizaci komunikačního prostředí veřejné správy, včetně jednotných pravidel pro připojování do této infrastruktury.

V současné době je základní úroveň práce s daty na okrese a obcích pověřených výkonem státní správy. Zde se konkrétní data koncentrují významnějším způsobem poprvé a jejich využití je zde také největší. Proto je nutné zajistit podmínky pro sdílení dat minimálně do této úrovně. Pro komunikaci na této úrovni a pro vzájemnou komunikaci směrem do centra zajistit společnou infrastrukturu. V České republice existuje několik celoplošných komunikačních sítí. Výběr a následný projekt musí být dán pravidly volné soutěže na základě provedených analýz především s ohledem na ekonomickou efektivitu, spolehlivost, bezpečnost a dostatečnou kapacitu.

Musí být umožněno optimální využívání již existujících funkčních řešení, zejména resortních. Vztah k těmto informačním systémům by měl být řešen ve spolupráci s jejich provozovateli diferencovaně s ohledem na jejich současné technické a provozní podmínky. Požadavkem je slučitelnost protokolů používaných sítí s protokolem TCT/IP a kontrolovaným napojením na síť zapojené do Internetu s maximálním využitím zabezpečených protokolů v Internetu používaných. Přitom můžeme uvažovat čtyři základní úrovně současného stavu komunikací v jednotlivých resortech – uzavřená resortní síť s vlastní infrastrukturou, resortní síť využívající infrastrukturu některé veřejné sítě, resortní datová komunikace pomocí modemů a konečně resortní datová komunikace založená na přenosu dat magnetickými médii. Dalším hlediskem musí být současný stav využívání informací obsažených v základních registrech, dále současně provozované informační systémy (celostátní, regionální, průřezové, automatizované ano či ne) a konečně i podle organizačního uspořádání, tj. zda resort má nějaký odpovídající útvar až do okresní úrovně nebo i nižší.

Při realizaci společné komunikační infrastruktury diferencovat připojované subjekty podle toho, jaká je jejich pozice ve veřejné správě, popřípadě zda jde o ostatní subjekty.

Společná komunikační infrastruktura veřejné správy musí tedy nutně:

- zabezpečit datovou (případně i hlasovou a vizuální) komunikaci horizontálně na centrální i okresní úrovni a brát přitom v úvahu vytvoření krajů,
- zabezpečit vertikální komunikaci uvedených orgánů s tím, že nároky na její objem budou pokud možno minimalizovány,
- přitom zabezpečit efektivní celouzemní komunikační dostupnost údajů ze čtyř základních registrů
- zajistit síť s funkčností maximálně bezpečnou, robustní a spolehlivou, avšak současně provozně a administrativně co nejméně náročnou,
- řešit napojení na Internet,
- řešit vazby s obdobnými systémy v EU,
- umožnit obyvatelům a ekonomickým subjektům jednodušší styk se státní a veřejnou správou a zajistit jim co nejširší zpřístupnění informací ze všech oblastí své činnosti.

Podstatné bude nyní stanovit v souladu s uvedenými obecnými zásadami jasně formulované požadavky a vypracovat jednoznačné zadání jako podklad pro vypracování projektu.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Podrobně analyzovat požadavky všech zainteresovaných orgánů na zajištění funkční komunikační infrastruktury a navrhnout optimální pokrytí jejich potřeb. Kvalifikovaně odhadnout celkový objem dat, objemy dat podle územní (organizační) struktury, objemy přenášených dat a jejich frekvenci, počty připojovaných sítí a počítačů, požadavky na vlastní provoz sítě (doba odezvy a přenosu velkých souborů, včetně prostorových dat), požadavky na funkce sítě (jaké databáze, úlohy, pošta, speciality), požadavky na základní funkce a vlastnosti hardware a software, služby a protokoly sítě, organizace řízení sítě (administrativa, správa sítě, zajišťování servisu) a další. Vypracovat návrh koordinace komunikační infrastruktury orgánů veřejné správy, včetně případného zřízení účelové organizace pro poskytování společných služeb (T: 06/2000).

4.8. Další informační a komunikační technologie

Velký význam využívání informačních technologií pro rozvoj každé společnosti je v současné době nepochybný. I v oblasti veřejné správy mění akcelerujícím způsobem

pracovní postupy při vytváření, zpracovávání a uchovávání informací a spolu s nimi i vedení veškerých administrativních podkladů, dokladů a dokumentů, kartoték, registrů rozhodnutí, povolení, licencí a rozšiřuje zejména možnosti práce s těmito materiály. Podstatně se tedy mění i podmínky pro výkon veřejné správy. Právě informační podpora veřejné správy je důležitým faktorem její efektivní funkce. Zároveň však v té souvislosti rostou nároky na koordinaci aktivit veřejné správy při budování jejich informačních systémů.

Elektronický obchod má nepochybně využití i v oblasti veřejné správy, neboť její orgány vstupují do finančních vztahů se subjekty z jiných sektorů. Zvláštní význam mají pro státní sféru aplikace typu elektronického systému zadávání veřejných zakázek. Proces veřejných zakázek tím bude účinnější (stane se pružnější, transparentnější a pravděpodobně i levnější). Aktivním přístupem k využívání elektronického obchodu může stát přispět ke zvýšení jeho důvěryhodnosti, a tím i k jeho rychlejšímu zavádění v soukromé sféře, především v malém a středním podnikání. Rozhodující úlohu přitom sehrají zkušenosti EU i zkušenosti komerční sféry.

Pojmem „elektronická výměna dat“ (EDI – Electronic Data Interchange) je označován proces elektronické výměny strukturovaných standardních zpráv mezi dvěma počítačovými aplikacemi dvou nezávislých subjektů. Umožňuje přenášet velká množství dat rychle, levně, bezpečně a bez chyb. Slouží jako nutný nástroj jak elektronického obchodu, tak i výměny informací mezi aplikacemi administrativního (neobchodního) charakteru. Zajistit výměnu dat je možné mnoha způsoby, pro výměnu dat ve státní správě se jednoznačně preferuje standard UN/EDIFACT (Electronic Data Interchange For Administration, Commerce and Transport). Pro vlastní komunikaci pak byl, podle rozhodnutí Rady evropské unie č. 95/468/EC z 6. listopadu 1995, stanoven jako součást programu pro elektronickou výměnu mezi administrativami (IDA) standard pro elektronickou poštu na základě normy mezinárodní telekomunikační unie (ITU) X.400.

Zavedení takového systému předávání dat ve státní správě a pro subjekty se státní správou spolupracující je, podle současného stavu v České republice, značně finančně a časově náročné. Základní finanční problém je v ceně tzv. konverzních programů, které převádějí interní formáty dat (in-house formáty) do formátu standardu UN/EDIFACT a naopak. Je nutné vytvořit standardní předpoklady pro to, aby podmínky a prostředí této konverze, byly unifikované pro všechny počítačové systémy ve státní správě. Časová náročnost je pak zejména v nutnosti vypracovat národní subsety zpráv UN/EDIFACT pro potřeby státní správy.

Použití mezinárodního standardu UN/EDIFACT umožní snáze potřebná propojení státní správy na aplikace zahraniční (např. EU nebo mezinárodních institucí).

Pro potřeby státní správy je možné a nutné vyjít ze zkušeností organizací, které standard UN/EDIFACT pro svoje potřeby využívají a jeho používání vyžadují samozřejmě i od svých obchodních partnerů. Významná bude nepochybně spolupráce s Českou národní bankou, případně i s některými komerčními organizacemi.

Internet by měla veřejná správa využívat jednak pro poskytování informací z registrů a dalších informačních systémů, zejména však jako prostředek informování veřejnosti o své činnosti. Internet bude prostředkem, který umožňuje tuto povinnost veřejné správě plnit s relativně nízkými náklady. V té souvislosti je třeba vyhodnotit stávající stav napojení orgánů veřejné správy na Internet a navrhnout komplexní organizační a technické řešení s dostatečně rychlým přístupem a celkově nízkými náklady.

Další oblastí je využití moderních **identifikačních metod** (elektronické identifikátory,

např. čipové karty) ve veřejné správě, ale i dalších odvětvích. Elektronické identifikátory jsou bezpečným prostředkem pro nejrůznější hospodářské i správní procesy. Využití čipových karet je efektivní převážně v oblasti identifikace a autentizace osob a v oblasti potvrzování platnosti elektronických dokumentů (elektronický podpis). Využití karty jako nosiče dat je efektivní pouze v off-line aplikacích, kde navazování on-line spojení je příliš nákladné.

V oblasti **hardware a software** je třeba zajišťovat optimální podmínky dodávek pro orgány veřejné správy, ale současně bránit monopolizaci a závislosti na jedné technologii či dodavateli. Vhodným řešením je uzavírání rámcových smluv garantujících jednotné podmínky dodávky produktů orgánům veřejné správy.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Připravit návrh zásad využití principů elektronického obchodu ve veřejné správě v ČR. V té souvislosti připravit i návrh pravidel technického využití elektronického podpisu pro autorizovanou výměnu dat mezi orgány veřejné správy (T: v návaznosti na návrh zákona o elektronickém podpisu a certifikační autoritě a náležitostech certifikátů). Zpracovat návrh pravidel využívání sítě Internet orgány veřejné správy především s ohledem na zajištění bezpečnosti vnitřních sítí (T: 06/2000). Zpracovat návrh, obsahující technické, organizační, finanční a další podmínky zavádění identifikačních metod ve veřejné správě i v dalších oblastech (T: 04/2000). Metodicky zabezpečit kumulování objednávek (uzavírání rámcových smluv) v oblasti zabezpečování služeb a investic do informačních technologií pro organizace veřejné správy (T: průběžně dle požadavků orgánů státní správy a samosprávy).

(Některé konkrétní úkoly pro využití elektronického obchodu jsou specifikované v usnesení vlády ČR č. 604 ze dne 16.6.1999)

4.9. Vytváření kontaktních míst veřejné správy

I. Záměr

Materiály zaměřené na vytváření informační společnosti a na budování informačních systémů veřejné správy stále častěji používají nový pojem - „kontaktní místa veřejné správy“. Obecná shoda je v tom, že kontaktní místa by měla zásadním způsobem usnadnit styk občana s veřejnou správou (jednoduše řečeno „s úřady,“). Z formulací uvedených v materiálu Státní informační politika a v různých pracovních návrzích týkajících se vztahu kontaktních míst a základních registrů je zřejmé, že není jednotná představa o začlenění kontaktních míst ve struktuře orgánů veřejné správy, o jejich funkcích, působnosti a řízení, způsobu jejich ustavení a o technickém, finančním a personálním zajištění.

Kontaktní místo (KM) představuje jeden ze způsobů přibližování veřejné správy (VS) k občanům. V cílovém stavu si lze KMVS představit jako pracoviště s vyškolenou obsluhou, které je vybavené odpovídající výpočetní technikou, komunikující prostřednictvím referenčního bezpečného sdíleného rozhraní se všemi základními registry a dalšími informačními systémy. Pro informace, které nebudou potřebovat osobní vyřízení nebo konzultaci, budou instalovány informační terminály a kiosky, kde bude možno získat základní informace z informačních textů .

Funkce kontaktních míst veřejné správy v pojetí této koncepce zahrnují:

- a) informační centrum (informace o veřejné správě, vydávání formulářů, návody a rady jak postupovat při vyřizování správních záležitostí, souvisejících s konkrétními životními situacemi)
- b) registrační a aktualizací místo (elektronická podatelna, včetně vstupů a výstupů základních registrů)
- c) integrováný úřad (průřezový, zajišťuje výkon VS - příjem žádostí a řešení agend více resortů).

II. Popis funkcí (náplň činnosti) kontaktního místa veřejné správy.

a) **Informační centrum.**

Informování o veřejné správě a poskytování praktických podkladů pro vyřízení správních záležitostí (všeobecný záběr, srozumitelná interpretace administrativních postupů souvisejících s jednotlivými životními situacemi); tato funkce může být zajištěna tradičně (tiskoviny, poradenská služba), za částečné podpory ICT, samoobslužně s využitím informačních terminálů a kiosků - výstupem ale zůstává poskytnutí rady, návodu jak postupovat, formuláře. Na tyto služby může doplňkově navazovat výkon některých dalších funkcí veřejných informačních služeb, viz kapitola o veřejných informačních službách nebo „Státní informační politika“.

b) **Registrační a aktualizací místo.**

Možných podob je několik a jejich podoba/rozsah budou záviset m.j. na složitosti obsahu základních registrů. Je třeba zvážit očekávání a realizovatelnost variant:

- elektronická podatelna (registrace občanem podané informace – např. vyplněný formulář - bez jejího okamžitého věcného ověření, to proběhne až po elektronickém odeslání; potvrzen je pouze čas podání a identifikace podávajícího, obsah ověřuje až věcně kompetentní vzdálená instituce, resp. příslušný informační systém). Cílem je umožnit přijímání všech možných formulářů a žádostí od obyvatel bez ohledu na trvalý pobyt – kdekoliv dle momentálního pobytu občana (bydliště, zaměstnání, zdravotnické nebo sociální zařízení apod.)
- jednotná registrace občanů pro služby veřejné správy (sociální služby, služby zaměstnanosti, pojištění...)
- jednotná registrace organizací a pracovišť
- elektronické ověření správnosti uváděného údaje (porovnání se seznamem, etalonem atp.)
- evidovaný, příp. zpoplatněný výpis (údajů evidovaných o vlastní osobě v základních registrech, ale také např. z katastru nemovitostí, rejstříku trestů, obchodního rejstříku atp.)
- nahlašování údajů s kvalifikovanou nápovědou (školená osoba, uživatelsky vstřícná SW aplikace atd.) a ověřením
- automatizované rozeslání nahlášeného a ověřeného údaje oprávněným adresátům (rozeslání nové adresy obyvatele, podnikajícího subjektu...)

Vztah na základní registry (ZR): v počátcích fungování KMVS je klíčovým úkolem zajištění rychlé kontroly a vyčištění disponibilních zdrojů pro ZR a následnou trvalou aktualizaci takto vytvořených datových fondů ZR.

c) **Integrováný úřad.**

Tato kategorie nabízí škálu možných kombinací. Od průřezového informačního centra doplněného zajištěním vybraných integrovaných služeb/agend v působnosti jednotlivých

resortů (např. MPSV, MV, MMR) přes různě složité kombinace správních agend v kompetenci různých resortů (např. výpočet a platby daně z příjmů spolu se sociálním a zdravotním pojištěním).

Lze očekávat, že rozšíření takovýchto integrovaných služeb bude podmíněno rozvojem dálkové komunikace a on-line služeb VS. V době vzniku integrovaného úřadu tedy bude pravděpodobně možné řadu správních řízení zajišťovat přímo prostřednictvím Internetu a jiných forem interakce s veřejnou správou (veřejné informační služby na poštách, knihovnách, bankách, na vlastním počítači, na informačním kiosku). Klientům, kteří k dálkovým službám nemají přístup, nebo dávají přednost osobnímu kontaktu, bude stejná služba poskytována osobním jednáním na integrovaném úřadu.

Zajištění výkonu jednotlivých funkcí veřejné správy na kontaktních místech je třeba chápat jako postupný otevřený proces. KMVS jsou novým pojetím služby veřejnosti, které respektuje skutečnost, že pohled a očekávání na straně občana neodpovídají resortnímu členění kompetencí. Je proto třeba odlišit, jaké procesy a agendy jsou užitečné z pohledu občana, jaké prioritní z hlediska správy nebo ICT odborníků. Jaké aplikace budou zvoleny jako pilotní, jistě ovlivní připravenost na úrovni jednotlivých resortů. **Má-li být nabídka služeb KMVS smysluplná a přínosná oproti stávající praxi, bude nutné připravovat aplikace v daleko vyšší míře v meziresortní a mezioborové spolupráci.** Je nutné počítat s tím, že taková řešení bude nutné iniciovat a přes řadu stávajících bariér prosazovat. Je třeba odlišit smysl KMVS od možných řešení konstruovaných na základě možností ICT. (Pro občana není zajímavý přístup k datům v registru, ale vyřešení problému.)

Obyvatel by měl mít možnost prostřednictvím (kteréhokoliv) KMVS:

naplnit svoji ohlašovací povinnost k událostem jako

změna bydliště, změna jména, změny ve složení domácnosti atp., zahájení, přerušení nebo ukončení činnosti jako osoba samostatně výdělečně činná, různé druhy registrace

informovat se o datech vedených o jejich osobě v základních registrech a návazných informačních systémech veřejné správy a vyvolat příslušnou revizi

podat žádost o

dávky státní sociální podpory, vydání občanského průkazu, cestovního pasu, rodného listu, úmrtního listu aj.

Organizace by měly mít možnost:

naplnit svoji ohlašovací povinnost na (kterémkoliv) KMVS pro události jako:

zahájení nebo ukončení činnosti, změna předmětu podnikání, změna sídla, zřízení pracoviště, změny ve stavu zaměstnanců.

Zatímco u obyvatel se předpokládá zejména forma osobních návštěv a později postupného využívání informačních kiosků a Internetu, u organizací by mělo převládat předávání změnových souborů ve stanoveném formátu (pokud nebude třeba dalších ověřených dokumentů). Přesnější specifikace a využití dat hlášených od organizací bude předmětem zákonné úpravy.

Smyslem zakládání KMVS není vytváření nových úřadů ani sestěhovávání stávajících úřadů, ale představení té části administrativních činností, při které dochází ke kontaktu mezi obyvatelem a veřejnou správou a tu zajistit s menším počtem zaměstnanců speciálně připravených pro styk s klienty a s odpovídajícím technickým zázemím pro kvalifikovaný

výkon, se současně vyšším efektem pro občana. V těchto případech mohou KMVS fungovat jako přijímací kancelář (front office), ve které se převezmou data od klientů, zadají se s využitím všech logických kontrol do informačního systému a samotné zpracování (další kontroly, rozhodování, archivace dokumentů, apod.) může probíhat na vlastním úřadu např. i v jiné budově (back office), kteřá bude připojena místní komunikační linkou ke KMVS. Podmínkou provozu KMVS a základních registrů od počátku bude propojení s centrem prostřednictvím celostátní komunikační sítě veřejné správy (resp. referenčního bezpečného sdíleného rozhraní).

III. Podmínky realizace.

Je třeba si uvědomit, že vytvoření KMVS vyžaduje zásadní systémové změny. Jejich podstata spočívá v tom, že nový - v teorii a terminologii správního práva dosud nepojmenovaný - organizační článek musí být začleněn do současného systému a struktury veřejné správy, tak aby byl jednoznačně akceptovatelný a služby jím poskytované měly očekávanou váhu. Vzhledem k probíhající reformě veřejné správy je taková změna reálně možná, ale vyžaduje důslednou koordinaci přípravy KMVS, která má dosud spíše podobu projektového záměru, s koncepčními, reorganizačními, legislativními aj. aktivitami v rámci reformy veřejné správy.

K zajištění vzniku a provozu KMVS bude třeba realizovat řadu různorodých opatření:

- legislativní,
- organizační,
- technicko-technologická,
- investiční,
- personální atd.

Je účelné stanovit koordinátora budování kontaktních míst, provést analýzu skutečných potřeb a možností, stanovit reálné požadavky zohledňující zájmy veřejnosti i veřejné správy a počítat s postupným budováním nové kvality veřejných služeb. Vývoj bude kombinací postupné integrace služeb nad rámec jednotlivých resortů a postupného využívání nástrojů umožňujících elektronickou interaktivní komunikaci.

Z legislativního hlediska je podmiňující revize správního řádu a spisové služby, zrovnoprávnění elektronických dokumentů podmíněné zákonem o elektronickém podpisu, atd.

K obecným principům by mělo patřit:

- meziresortní spolupráce, včetně vazby na reformu veřejné správy
- preferování nových legislativních norem, nabízejících komplexní systémová řešení (viz např. zákon o základních registrech) před neustálými dílčími novelami, příp. dodatky
- zajištění horizontální i vertikální koordinace legislativních procesů ve veřejné správě
- vytvoření základních administrativních zdrojů pro potřeby veřejné správy, především vytvoření potřebných evidencí a registrů s odpovídající legislativní podporou pro zajištění požadované kvality dat
- vytvoření předpokladů pro jejich optimální provozuschopnost.

Budování KMVS lze chápat a organizovat jako otevřený a modulární proces. Předpokládá se, že KMVS budou minimálně umístěna v přirozených centrech každého z menších územně správních celků (tzv., „malých okresů,,), kterých přijatá koncepce reformy

veřejné správy předpokládá celkem 185. Dosavadní praxe však ukazuje, že v podmínkách České republiky se optimální počet přirozených spádových míst (a tím i KMVS) z hlediska dostupnosti pro obyvatele pohybuje v rozmezí 250 až 400 obcí. V tomto rozsahu se ustálil počet obcí pověřených výkonem státní správy (stavební úřady, apod.), počet pracovišť úřadů práce, počet pracovišť státní sociální podpory. Stávající počet matrik je výrazně vyšší (asi 1200), ale předpokládá se redukce jejich počtu.

IV. Postup realizace.

Souvisí jednak s reformou veřejné správy a jejími etapami, jednak s akutní potřebou zahájit proces systematické revize základních datových zdrojů veřejné správy.

První etapa reformy je zaměřena na dekoncentraci a decentralizaci státní správy a dotýká se především krajské úrovně výkonu veřejné správy. Intenzivní práce probíhají také v koncepční přípravě kvalitativních změn veřejné správy. V rámci této etapy je připravována změna velkého množství právních předpisů, které mají přímou nebo nepřímou souvislost s plánovanými KMVS.

Druhá etapa předpokládá podstatné změny veřejné správy na územní úrovni okresů a nižší. Z hlediska záměru budování KMVS je podstatné plánované zřízení tzv. malých okresů a posun výkonu státní správy v přenesené působnosti na úroveň příslušné územní samosprávy, přičemž vládní koncepce reformy veřejné správy (materiál MV ČR) předpokládá účinnost této změny od 1.1.2003. Zřízení KMVS integrovaného typu je proto účelné a vhodné připravovat v souladu s těmito reformními kroky.

Těmto změnám je však třeba předradit pilotní ověření jednotlivých možných funkcí i souvisejících technických řešení. Toto ověření by mělo probíhat projektovým způsobem. Lokalizace pilotních KM není podmíněna umístěním v budoucím správním úřadu některého z malých okresů. Volba pilotních míst a nositelů řešení a resortní gesce projektu/ů by měla vycházet z připravenosti stávajících informačních systémů, měla by navázat na již realizované nebo rozpracované úlohy s cílem zajistit funkční, bezpečné a zároveň otevřené řešení využitelné různými druhy úřadů.

Vytvoření podmínek pro výkon veřejné správy na KMVS však bude výsledkem postupného a dlouhodobého procesu, který bude úzce souviset legislativními a organizačními změnami i s připraveností jednotlivých aplikací věcně příslušných resortů.

KMVS by v první etapě (v letech 2000 až 2001) měly zajistit základní funkce informačního centra, částečně funkce registračního a aktualizací místa pro zajištění potřebných vstupů a oprav v základních registrech a pilotně zahájit činnost jako integrovaný úřad alespoň dvou resortů. Z hlediska připravenosti a vzhledem k úzké vazbě na základní registry se ukazuje jako možné, aby KMVS začaly s řešením a zpracováním agendy státní sociální podpory (v gesci MPSV) a agendy matrik (v gesci MV).

Konkrétní úkol pro ÚSIS, MPSV a MV

Zajistit úvodní studii přípravy (realizovatelnosti) kontaktních míst veřejné správy, včetně vazeb na základní registry (T: 09/2000).

5. Systém vzdělávání pracovníků veřejné správy

Vzdělávání zaměřené na informatiku, informační a komunikační technologie je nedílnou součástí všestranné přípravy pracovníků veřejné správy (koncepce byla schválena vládou 16.6.1999 – usnesení č. 601). Jde o vytvoření systému doplňování znalostí zaměstnanců veřejné správy o využívání techniky a informačních zdrojů a o zvýšení prestiže informatiky ve veřejné správě.

Schopnosti dnešních úředníků veřejné správy ovládat výpočetní techniku jsou spíše vynuceny potřebou a nejsou základní a systematickou podmínkou jejich práce. Stávající povědomí pracovníků veřejné správy o významu, hodnotě a ceně informací je nedostatečné a je příčinou nejrůznějších úniků dat a neefektivní práce s informacemi. Důvodem, proč podporovat vzdělávání zaměstnanců veřejné správy v informatice, je především to, že obecné znalosti z této oblasti jsou nepostradatelné pro systematickou práci úředníka i koncepčního pracovníka. Software nelze efektivně použít bez znalosti jeho ovládnutí. V případě úředníka nebo specialisty jde o získání dovedností k rutinnímu využívání základních administrativních nástrojů nebo např. speciálních aplikací pro podporu výkonu konkrétních správních agend. V případě řídicího pracovníka je naopak důležitá představa o funkci a možné využitelnosti ICT nástroje v té které aplikační oblasti veřejné správy (tzn. znalost nástrojů pro management, efektivní komunikaci, projektové či strategické plánování, modelování – prostorové i finanční atp.) Pro informatika působícího ve veřejné správě je naopak podstatná znalost základního poslání a úkolů příslušného správního orgánu. Informatika je oborem, který se rychle rozvíjí a ve kterém znalosti rychle zaostávají. Nelze se proto spolehnout na to, že formálně získané školní vzdělání postačí zaměstnanci po celý produktivní věk. Přitom je běžné, že na celoživotním vzdělávání zaměstnanců participuje zaměstnavatel. U úředníků veřejné správy musí tuto snahu motivovat a z části i přímo zabezpečovat stát, v případě samospráv nepůjde přitom o zasahování do personální politiky jednotlivých samosprávných orgánů, ale o podporu nabídky vzdělávacích programů a podobně.

Stávající uživatelsky orientované kurzy práce s výpočetní technikou je třeba nahradit systémem průběžného doplňujícího informatického vzdělávání. V rámci koncepce celkového vzdělávání je nutné zpracovat koncepci doplňujícího informatického vzdělávání pracovníků veřejné správy, která stanoví přesný obsah a rozsah výuky diferencovaný podle kategorií funkčního zařazení. Vzdělávání bude kromě nezbytné teoretické výuky zahrnovat i praktické dovednosti práce s výpočetní technikou (návěky řešení modelových situací). Z uvedeného je patrné, že se nejedná o pouhé získání technických znalostí a dovedností. Proto je vhodné využít či vytvořit potřebné výukové bloky a programy pro pracovníky veřejné správy ve spolupráci s vysokými školami aj. odbornými pracovišti.

Podstatným problémem veřejné správy je podceňované postavení informatiky jako oboru. Výsledkem je neadekvátní zařazení útvarů informatiky v rámci struktury celého úřadu či resortu, případně funkční a mzdové zařazení informatiků-specialistů a konsekventně velká fluktuace pracovníků. Přes klíčový význam ICT nástrojů pro řízení, racionalizaci správy atd. je podceňována účast vedoucích informatiků ve vrcholovém vedení institucí. Z hlediska přípravy zaměstnanců veřejné správy je tedy žádoucí umožnit všem pracovníkům pochopit možný přínos ICT pro usnadnění a zkvalitnění jejich práce, ale také pro zkvalitnění a zefektivnění chodu organizace jako celku.

Kromě doplňujících školení v obecných tématech informatiky v rámci celoživotního vzdělávání pracovníků potřebují zaměstnanci veřejné správy být školeni přímo na témata informatiky využívaná při jejich pracovních úkolech, např. školení k metainformačnímu

systému, ke standardům ISVS a podobně. Tento trvalý systematický proces školení zvýší informovanost zaměstnanců veřejné správy o metodách, způsobech a předpisech při rozhodování ve veřejné správě a povede tak ke zvyšování kvality jak výsledků práce úředníků veřejné správy. Pro pracovníky přicházející do přímého kontaktu s veřejností je třeba zajistit informační podporu pro rychlé vyhledávání různorodých informací o veřejné správě a zajistit jim průpravu pro práci s příslušnými vyhledávacími aj. nástroji. Při systematické výuce bude kladen důraz na osvojení si znalosti příslušných právních předpisů i jejich aplikaci v praxi a na způsob práce (spolupráce) s občanem. Výsledkem uvedených aktivit by měl a mohl být znalý, a proto jistý úředník a spokojený občan.

Rámec přípravy zaměstnanců veřejné správy

Příprava zaměstnanců veřejné správy (dále jen VS) v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT) se bude uskutečňovat dvěma hlavními cestami:

- ve školském systému, kde se budou připravovat mladí občané, mezi nimi i budoucí úředníci,
- v systému přípravy a dalšího vzdělávání zaměstnanců VS dle schválené Koncepce přípravy pracovníků VS, kde si doplní další dovednosti nezbytné pro svoji práci.

A. Příprava jako součást školského systému

Výuka vedoucí k ovládnutí počítačů, využívání Internetu a všeobecné informační gramotnosti je postupně uplatňována v celém vzdělávacím systému, rychlost jejího rozšiřování na všechny typy škol je však výrazně limitována finančními možnostmi. Rutinně se realizuje na vysokých školách, kde dosahuje vysokou úroveň především na školách technického, ekonomického a přírodovědného zaměření. Středním a základním školám (až na výjimky) chybí vybavení ICT i kvalitní připojení na Internet s parametry umožňujícími jeho běžné využívání pro výuku. Úroveň výuky zde často závisí jak od nadšení a osobní zainteresovanosti pedagogů, tak od finančních možností školy investovat do vybavení výpočetní technikou adekvátní i pro nabývání praktické informační zručnosti žáků. Zabezpečením systematické účelové podpory školství budou vytvořeny takové podmínky, aby pro mladou generaci bylo využívání ICT ve vzdělávání, práci i životě, včetně kontaktu s VS, samozřejmostí. Pro tento účel bude nutné mít v kontaktních místech VS zpracované popisy dostupných informačních zdrojů, manuály pro jejich obsluhu a vyškolený personál, který bude schopen občanům podat informaci o dostupných agendách, pomoci odstranit konkrétní technický problém či méně zdatné zaškolit v obsluze. Lze očekávat i rostoucí požadavky na přístup do dostupných informačních systémů VS z domácích či firemních počítačů, což umožní klientovi, aby se zcela vyhnul návštěvě úřadu.

U základních a středních škol bude v rámci výuky o veřejné správě třeba zahrnout do osnov také nácvik vzájemné komunikace, včetně využívání moderních informačních a komunikačních nástrojů, orientační seznámení s informačními systémy veřejné správy a základními informačními zdroji, včetně evropských. Tato problematika se promítne do předmětů jako je občanská výchova, výpočetní technika nebo do předmětu informační systémy, který se vyučuje v odborných školách.

U vybraných vysokých škol, působících v systému přípravy zaměstnanců VS a připravujících budoucí úředníky, bude třeba zajistit požadovaný rozsah a hloubku učiva v oblasti ICT tak, aby absolventi škol co nejvíce splňovali požadavky VS na dovednosti v této oblasti.

B. Příprava v systému vzdělávání zaměstnanců VS

Tato příprava bude závislá na úrovni vstupních znalostí nového úředníka a na požadavcích příslušné pracovní pozice. V Koncepci přípravy pracovníků VS se předpokládá, že na každou pracovní pozici bude zpracován přehled požadovaných dovedností, které úředníci musí splňovat, mezi nimi budou i požadavky na znalosti z oblasti ICT. Konkrétní úkoly budou uvedeny v kariérním plánu zaměstnance, kde bude mimo jiné stanoveno, jakou přípravu a v jakých lhůtách musí úředník absolvovat nejen z hlediska splnění nezbytných požadavků, ale i z hlediska jeho dalšího postupu a tím jej motivovat pro aktivní přístup ke svému vzdělávání.

B.1. Příprava pro výkon běžných kancelářských činností.

Ve vazbě na kategorie připravovaného zákona o službě občanských státních zaměstnanců budou navrženy vzdělávací moduly, jejichž znalost bude vyžadována pro jednotlivé kategorie zaměstnanců. Dosažení požadovaných znalostí a dovedností bude dokládáno buď doklady o úspěšném dokončení příslušného středoškolského nebo vysokoškolského studie nebo osvědčením o úspěšném absolvování příslušných testů. Lze předpokládat, že minimální dovednosti každého úředníka se budou skládat z ovládnutí práce s PC, správy souborů, textového editoru a tabulkového kalkulačtoru. Pro vybrané skupiny (např. sekretářky, úředníci spravující agendy) přibudou databáze a systémy pro úschovu dat, služby informačních sítí. Vedoucí pracovníci budou pro svoje veřejné vystupování potřebovat ovládat prezentační program. U většiny úředníků je možné rozlišovat několik okruhů dovedností v oblasti ICT např. z obsahu zkoušky pro získání certifikátu ECDL (European Computer Driving Licence), který se skládá ze 7 částí – 1. základní pojmy ICT, 2. práce s PC a správa souborů, 3. textový editor, 4. tabulkový kalkulačtor, 5. databáze a systémy pro úschovu dat, 6. prezentace, 7. služby informačních sítí.

Vzhledem k tempu vývoje hardwaru i softwaru se předpokládá, že aktualizací výcvik se bude provádět většinou s nákupem nové technologie či programu. Předpokládá se, že základní informace o státních informačních systémech a jejich využívání v běžné práci úředníka budou součástí vstupního (adaptačního) školení, kterým musí projít každý nový zaměstnanec VS během čekatelské (zkušební) doby. Zároveň bude čekatel seznámen s pravidly provozu počítačové sítě v konkrétním úřadě a s informačním systémem úřadu na dané úrovni (ústřední, regionální, místní) s ohledem na službu občanům. Pro návazný výcvik bude využíváno školicích a testovacích kapacit těch organizací a škol, které splní podmínky pro přípravu zaměstnanců VS (v rámci připravovaného certifikačního systému pro lektory, zkušební komisaře a vzdělávací instituce budovaného dle Národní politiky podpory jakosti). Školení pro ICT specialisty je třeba naopak zaměřit na seznámení s potřebami veřejné správy, resp. jejího specifického orgánu, včetně režimu ochrany a archivace dat atp.;

B.2. Příprava pro výkon specializovaných činností.

Je zřejmé, že budou existovat další kategorie úředníků, které budou potřebovat speciální přípravu. Budou to např.:

- odborníci na zabezpečení provozu výpočetní techniky (správci sítě, systémoví inženýři apod.
- odborníci spravující (vytvářející, aktualizující) konkrétní část státních informačních systémů,
- odborníci na řízení procesu spojeného s pořízením nové technologie či nového programu (manažer investic, pracovník odpovědný za zprovoznění systému, systémový integrátor apod.),

- účetní, pracovníci ekonomických odborů, kteří musí absolvovat výcvik na konkrétní ekonomický systém úřadu,
 - pracovníci kontaktních míst s občany v tzv. “informačních kioscích” v jednotlivých úřadech, jejichž úloha je zmíněna výše,
 - lektoři (zaměstnanci USIS, MV ČR), kteří budou proškolovat úředníky, občany i jiné lektory (např. učitele základních, středních a vysokých škol) ve využívání státních informačních systémů,
 - tvůrčí pracovníci (zaměstnanci ústředního personálního úřadu nebo ústředního vzdělávacího institutu), kteří budou navrhovat využití státních informačních systémů pro progresivní formy přípravy zaměstnanců VS (distanční kurzy, multimediální kurzy, testy přes Internet apod.).
 - pro vedoucí a řídicí pracovníky bude připravena nabídka seminářů a intenzivních kursů umožňujících seznámení s ICT nástroji využitelnými pro řízení a plánování – viz výše.
- Příprava těchto specialistů však nebude masová a bude se uskutečňovat ve vybraných střediscích.

C. Distanční vzdělávání

ICT nebudou pouze objektem, na který bude výuka zaměřena, ale musí se stát rovněž nástrojem, který umožní poskytování osvětových materiálů i výukových programů o veřejné správě i specificky o roli, možnostech a pravidlech využívání ICT ve veřejné správě. Tyto vzdělávací programy budou určeny různým kategoriím pracovníků veřejné správy i širší veřejnosti.

V této souvislosti je třeba zdůraznit potřebu založení co největší třídy používaných uživatelských rozhraní na generických technologiích typu WWW a Internetu. Tímto způsobem lze značně zjednodušit speciální školení v užití jak pro pracovníky veřejné správy uvnitř VS jako takové, tak i veřejnosti při využívání VIS.

Nabídka vzdělávacích programů by měla zahrnout jak programy pro samovzdělávání, tak distanční vzdělávání řízené některou ze vzdělávacích institucí a umožňující dosažení příslušného osvědčení po úspěšném absolvování příslušného programu.

Konkrétní úkoly pro ministerstvo vnitra:

V rámci přípravy systému vzdělávání pracovníků veřejné správy upřesnit obsah jednotlivých rámcově navržených výukových modulů, ve spolupráci s příslušnými vzdělávacími institucemi připravovat jejich naplnění, zohlednit využití Internetu jako nástroje vzdělávání (T: 09/2000).

(Některé konkrétní úkoly pro tuto oblast jsou specifikované v usnesení vlády ČR č. 601 ze dne 16.6.1999).

6. Poskytování informací veřejnosti - veřejné informační služby (VIS)

6.1 Východiska

Hlavním cílem při realizaci státní informační politiky v oblasti veřejných informačních služeb je vytvořit optimální systém poskytování informací občanům a právnickým subjektům s využíváním moderních informačních a komunikačních technologií pro zkvalitnění každodenního života a s dostupností nezávislou na sociálním postavení

subjektu (Státní informační politika, kap.II.9.).

V SIP jsou dále definovány dva typy veřejných informačních služeb:

A: Informační služby prvního typu jsou informace veřejného sektoru, včetně informací o procesech, činnostech či transakcích, probíhajících ve veřejné sféře.

Požadavek na provedení procesní, datové a legislativní analýzy procesů ve veřejné správě, její vyhodnocení, optimalizace a praktická aplikace jejích výsledků v reálném životě je jedním ze základních pilířů celé koncepce optimalizace a budování ISVS.

B: Informační služby druhého typu jsou v podstatě všechny informace, nevznikající ve veřejné správě. Ty mohou vznikat v mezinárodních, národních, regionálních či místních zdrojích a informačně zabezpečují potřeby uživatelské veřejnosti nejrůznějších kategorií. Tyto informační služby jsou poskytovány nejrůznějšími formami, z moderních technologií především prostřednictvím Internetu. Problematika informačních služeb druhého typu není podle SIP předmětem řešení koncepce optimalizace a budování ISVS.

Kromě informací o činnosti orgánů státní správy a samosprávy by ale stát měl mít zájem na tom, aby občané měli k dispozici nekomplikovaný přístup k dalším informacím, publikovaným jak nestátními neziskovými/nekomerčními producenty, tak privátním sektorem. Jedná se např. o informace z oblasti nebo pro oblast podnikání, vzdělávání, kultury, cestovního ruchu, profily podniků a organizací na určitém území, geografické informace, osvětové informace z oblasti vědy, techniky, lékařství apod. Informace tohoto typu je třeba definovat co do obsahu, poskytovatelů a finančních podmínek přístupu, což ovlivní jak možnosti a komfort uživatelské veřejnosti, tak možnosti, rozsah a podmínky podpory ze strany státu.

Garantovaná práva podle EU. Určité informace jsou životně důležité pro plnohodnotnou individuální účast ve společnosti a pro uspokojení základních potřeb každého jedince. Tyto potřeby vycházejí z praktických, sociálních, kulturních a demokratických aspektů denního života a nacházejí široký konsensus v celé Evropské unii. Naznačují, že garantovaná práva by měla zahrnovat informace o pracovních příležitostech, o lékařské péči, vzdělání, osobní bezpečnosti, pomoci v nouzových případech, (otázky tzv. krizového řízení v našich podmínkách budou spadat spíše pod informační služby prvního typu) o dopravě, kultuře, ochraně proti diskriminaci a informace o participaci na politickém životě. Uplatnění těchto garantovaných práv musí být samozřejmě podmíněno přísným respektováním stejně důležitého práva na individuální soukromí. Konkrétní obsah práv občanů na takové informace a okruh těchto informací by měl být postupně upřesňován dialogem mezi veřejnou správou a občany. K tomuto účelu bude vhodné využít připravovaného Českého informačního fóra.

Je třeba zdůraznit, že veřejné informační služby nejsou pouze otázkou moderních informačních a komunikačních technologií (Internet, SMS zprávy na mobilní telefony, e-mail), ale také otázkou využití klasických hromadných sdělovacích prostředků (televize, rádio, telefon, viz SIP), ale také dalších sdělovacích prostředků jako noviny, časopisy, tištěné informační publikace a v neposlední řadě i osobní kontakt klienta s pracovníkem informačního pracoviště, kterým může být (zvláště u informačních služeb prvního typu) kontaktní místo veřejné správy. Všechny tyto prostředky může veřejná sféra využít k informacím o své činnosti, je třeba ale pamatovat, že se bude jednat převážně o služby placené.

6.2 Právo občanů na veřejné informace

Podle Listiny základních práv a svobod, čl. 17, odst. 1, 2, 4 a 5 má každý občan zaručeno právo na informace. Každý má právo informace svobodně vyhledávat a šířit, kromě případů stanovených zákonem a orgány státu jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Toto základní právo je nyní konkretizováno novou právní normou – zákonem o svobodném přístupu k informacím.

Zákon č. 106/1999 o svobodném přístupu k informacím zajišťuje veřejnosti právo na informace, které mají k dispozici orgány státu, jakož i další subjekty, které rozhodují na základě zákona o právech a povinnostech občanů a právnických osob. Tyto povinné subjekty musí být zavázány především k tomu, aby zveřejňovaly základní a standardní informace o své činnosti automaticky tak, aby byly všeobecně přístupné. Mohou k tomu využívat jak tradičních prostředků zveřejňování informací, tak moderních prostředků šíření informací v elektronických sítích. Ostatní informace, které mají k dispozici, budou povinné subjekty vydávat na požádání žadatele, tj. každé fyzické nebo právnické osoby. Výjimkou z tohoto pravidla jsou informace, jejichž poskytnutí zákon výslovně vylučuje nebo v nutné míře omezuje. Zákon také definuje, které informace musí každý povinný subjekt zveřejnit a postup při podávání a vyřizování žádostí o poskytnutí informace.

6.3 Analýza, vyhodnocení, organizační zajištění VIS

Je třeba předeslat, že informační služby prvního typu jsou písemnou formou (brožury) či ústní formou (informátor) již na mnoha okresních a jiných úřadech realizovány, byť s omezenými informačními zdroji. Zatím v jiných resortech zřejmě nedostupný produkt v této oblasti je informační systém o volných pracovních místech, který je přístupný z informačních kiosků na úřadech práce. Velké množství informací o veřejné správě lze již nyní nalézt na Internetu, například stránky veřejné správy . Nejznámější aplikací veřejné správy na Internetu je obchodní rejstřík. VIS tedy nezačínají na zelené louce.

Cílem optimalizace a dalšího budování ISVS v této oblasti by mělo být dojednání takových metodik a postupů, které s podporou informačních technologií umožní přístup k informačním službám veřejné správy prakticky odkudkoli, způsobem umožňujícím dálkový přístup. Optimálním mezistupněm jsou často zmiňované informační kiosky, umožňující nejen vyhledávání informací, ale také zadávání konkrétních požadavků na veřejnou správu (někdy označován jako nonstop fungující úřad nebo e-Government). Cílovým stavem by mělo být poskytování širokého spektra VIS prostřednictvím technologií na úrovni Internetu.

Prvořadým koncepčním úkolem je provedení již zmiňovaných procesních, datových a legislativních analýz. Zde lze dobře navázat například na již realizované kroky v některých využitelných projektech. Analýzu procesů by měl v první fázi provést (garantovat) každý resort pro své kompetence (podle nyní platné legislativy) a podle jednotné metodiky (společně zpracují ÚSIS a MV). Výsledkem bude stručný metodický pokyn, a do řeči občana přeložený (nutná meziresortní platforma se zapojením nižších organizačních článků) návod, jak si počínat v různých životních situacích, jaké dokumenty si občan nebo podnikatel musí připravit a na kterých institucích svůj požadavek vyřídí. Výsledky těchto analýz a metodických návodů budou využitelné jednak pro komunikaci mimo veřejnou sféru, nepominutelný je ale i jejich význam uvnitř samotné veřejné správy. Budou dále souběžně sloužit také při budování metainformačního systému veřejné správy (viz kapitola 2) a stanou se také základem pro následnou optimalizaci procesů s cílem dalšího zkvalitnění a

zefektivnění služeb veřejné správy, s požadavky na další potřebné legislativní úpravy nejpozději ve fázi závěrečného doladování reformy veřejné správy (cca roky 2001-2002 podle nyní známého harmonogramu koncepce reformy veřejné správy).

Dalším cílem analýz bude metodický návod pro orgány veřejné správy všech stupňů, které další informace (krom procesů) je třeba zveřejnit, především s ohledem na schválený zákon o svobodném přístupu k informacím. Výsledky všech těchto analýz by měly být zveřejněny na Internetu, aby mohly být využitelné a kontrolovatelné širokou veřejností. (Procesy podle stejných zákonů by měly probíhat na celém území státu podle stejných metodik, byť je praxe někdy odlišná.) Je zjevné, že pro každý stupeň veřejné správy se bude jednat v detailech o jiný okruh prioritních témat ke zveřejnění, protože pověřený obecní úřad s vlastní samosprávou řeší jiné okruhy problémů, než centrální orgán.

Průběžně je nutné připravovat metodiky a organizační uspořádání orgánů veřejné správy všech stupňů pro zajištění trvalé aktualizace dat (informací, procesů) a dále vypracovat mechanismus garancí za zveřejněné informace a kontroly jejich správnosti a aktuálnosti. Všeobecně akceptovatelný by měl být princip, že procesní metodiku týkající se veřejné správy změní v případě její úpravy centrální orgán po konzultaci s meziresortní skupinou, ne individuálně X nižších článků. Krom prvku sjednocení metodik se jedná také o výraznou úsporu času, práce a finančních prostředků.

Související je také problematika bezpečné identifikace tazatele. I zde je nutno vyjít z již provedených pilotních projektů, definovat nové zadání s cílem uvést v život bezpečný a průkazný systém identifikace a autentizace tazatele při dálkové komunikaci s veřejnou správou o privátních informacích.

Uvedená opatření si vyžádají značné změny dosavadních zvyklostí (především nutnost meziresortní spolupráce, hledání souvislostí nad rámec jednoho resortu a výměna zkušeností) a lze očekávat, že se nesetkají vždy s pochopením některých odpovědných pracovníků. Budou-li ale VIS funkční, jistě je velmi uvítána široká veřejnost včetně podnikatelů (např. možnost výpočtu daně dálkovým způsobem).

6.4 Formy poskytování informací veřejnosti

Stát bude podporovat zavádění informačních a komunikačních technologií pro poskytování veřejných informací s cílem vytvořit optimální systém poskytování informací občanům a právnickým subjektům. Využívání těchto moderních metod umožní poskytovat informace novou, efektivnější formou v rozšířeném čase a i na veřejně přístupných místech. Podle principu "možnosti volby" uplatňovaného v demokratických zemích v souvislosti s ISVS je třeba i nadále zachovat stávající klasické (papírové) způsoby informování a komunikace, aby nedocházelo k novému druhu diskriminace.

Předkladatelé koncepce jsou ale přesvědčeni, že masivní nasazení specializovaných informačních technologií (informační kiosky), je odůvodnitelné až v situaci, kdy existuje dostatečná informační základna pro tyto služby a jsou odladěny příslušné metodiky a programy. Navíc se jistě v krátké době objeví technologie na vyšší úrovni a za nižší ceny, umožňující například i tisk dokumentu, hlasovou komunikaci nebo identifikaci tazatele. Veřejné informační služby prvního typu nelze zúžit na poskytování informací o pracovnících úřadu a jejich telefonních číslech. Veřejné informační služby prvního typu zahrnují širokou škálu informací a lze je rozdělit do několika skupin (zdroj projekt Třebíč):

- informace veřejné trvalého charakteru, které nejsou často měněny (lze označit jako

informace statické)

- informace veřejné, k jejichž poskytnutí je třeba vykonat nějaký proces, například vyhledat údaj v databázi či provést nějakou jinou operaci (lze označit jako informace dynamické)
- informace neveřejné, které lze poskytnout pouze konkrétní osobě (lze označit jako informace privátní)

Koncepce si neklade za cíl vyjmenovat všechny možné typy informací, které spadají do této sféry. Ty by měly vyplynout z navrhovaných analýz.

Předkladatelé koncepce jsou dále přesvědčeni, že s navrhovanými analýzami nelze otálet až do přijetí všech reformních zákonů. Již s ohledem na potřebu budování metainformačního systému veřejné správy je nutné jejich provádění zadat co nejdříve a v dalším období provádět aktualizace.

K diskusím o umístění připravovaných kontaktních míst veřejné správy (viz. samostatná kapitola koncepce) lze z infromatického pohledu konstatovat, že se jedná o problém druhého řádu. Důležité je mít připraven informační obsah a odladěné programy a postupy a pak lze umístit informační či kontaktní místo prakticky kamkoli. Lze předpokládat, že informační kiosky budou umístovány nejen na kontaktní místa veřejné správy, ale také především do knihoven, dále do úřadů veřejné správy (například některá větší města již v této oblasti vyvíjejí vlastní iniciativu), na pošty, do obchodních center, informačních center, internetových kaváren atd.

Nejčteněji jsou zatím mezi subjekty poskytujícími VIS zastoupeny knihovny. Role knihoven, zvláště v prvních etapách realizace VIS, je nezpochybnitelná (viz.SIP). Bylo by jistě prospěšné, kdyby připravovaná koncepce Národního knihovnického systému byla koordinována s koncepcí VIS.

Na mnoha místech, v obcích nebo v rámci nevýdělečných organizací vznikají informační střediska. Vybavení knihoven (informační, technické, personální) je velmi rozdílné a liší se v závislosti na typech knihoven a jejich resortní příslušnosti. Celosvětový trend snižování rozdílu mezi tradiční knihovnou a informačním střediskem je nutné podpořit.

Placení poskytovaných informací. Podle doporučení Vídeňské deklarace by veřejné informace měly být dostupné bezplatně, pokud jsou poskytovány v jejich originálním formátu, třebaže to znamená zlepšit kvalitu stávajících databází, které tyto informace obsahují. Pokud jsou poskytovány informace podle požadavků uživatele dále zpracovávány, měl by být uzákoněn systém „rozumných“ poplatků. Doporučuje se vládám i Evropské unii definovat obecný přístup pro stanovování ceny za poskytování veřejných informací v Evropě.

Pro řešení v rámci VIS je však třeba vzít rovněž v úvahu, že bezplatné poskytování informací může snadno vést k jejich nadužívání, k nutnosti značného naddimenzování technických prostředků a zvyšování provozních výdajů, je nespravedlivé vůči těm daňovým poplatníkům, kteří tyto informace nepotřebují a podobně. Je třeba vzít v úvahu i druh poskytovaných informací (minimálně v oblasti katastrálních a pozemkoknižních informací zřejmě žádný z evropských států dané informace bezplatně neposkytuje; navíc zkušenosti např. z Holandska ukazují, že přiměřeně stanovený poplatek vede ke zkvalitnění informačních služeb veřejnosti). Dalším hlediskem by mělo být rozdělení podle poskytovatelů a příjemců informací (jiné zpoplatnění v rámci orgánů státu a jiné vůči veřejnosti).

Úřad pro státní informační systém bude koordinovat ve spolupráci s orgány státu systém veřejně přístupných informací o informačních systémech veřejné správy z hlediska

zákonnosti a dále z hledisek technologického a organizačního.

Je možné uvažovat i o zavedení a zpřístupnění určitého „registru“ legislativních předpisů, který by občanům a právníkům poskytl dostatečný a komplexní přehled o všech platných předpisech (ze Sbírký zákonů, Krajských věstníků, úředních desek, Věstníků resortů a podobně).

V souvislosti s postupem prací na stanovování obsahu a sdílení dat základních registrů, jejich legislativního zajištění a vazeb na další informační systémy orgánů veřejné správy, ÚSIS zpracuje návrh projektů pro zpřístupnění veřejných částí základních registrů a dalších ISVS veřejnosti pomocí Internetu, event. dalších prostředků.

6.5 Předpoklady realizace funkčních VIS

Pro zajištění předeslaných koncepčních záměrů je třeba:

- stanovit jednoznačné odpovědné správce informací a služeb
- ustavit meziresortní orgán pro koordinaci prací na VIS a pro prvotní vyhodnocování procesních analýz (formulování návodů a postupů)
- neprodleně formulovat zadání potřebných analýz a tyto zadat
- připravit metodiku provozování VIS ve veřejné správě
- připravit mechanismus nezávislé kontroly správnosti zveřejňovaných informací a služeb ve VIS
- zajistit ustálené postupy pro autorizovanou aktualizaci obsahu VIS
- vytvořit prostředí pro provozování VIS (legislativní, ekonomické, standardy, pravidla soutěže aj.),
- zajistit provozování VIS, kde nejsou podmínky pro komerční zajištění (převážná většina knihoven, archivů),
- podpořit konkrétní projekty rozvoje VIS zajišťovaných soukromým sektorem formou grantů a mezinárodních programů,
- podpořit VIS v oblasti odborné informovanosti pro rozvoj informační společnosti, vědy, výzkumu a inovací,
- provozovat VIS, které poskytují informace "osvětové" (OSN, EU, NATO apod.), informace podporující rozvoj priorit státu (malé a střední podnikání aj.),
- provozovat VIS, které občana informují o činnosti veřejné správy (pro možnost veřejné kontroly) a poskytují mu informace pro zkvalitnění jeho každodenního života,
- podporovat systematické budování virtuálních knihoven a zabezpečit systém digitalizace sbírek klasických dokumentů jako podmínky pro jejich zpřístupňování v síti pro VIS a jako perspektivní metody jejich archivace pro budoucí pokolení.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Vytvořit prostředí pro poskytování veřejných informačních služeb (legislativní, ekonomické, standardy, metodika zveřejňování, pravidla soutěže apod.) (T: 06/2001). Zajišťovat efektivní aplikace nových informačních a komunikačních technologií (T: průběžně). Provozovat veřejné informační služby tam, kde nejsou podmínky pro komerční zajištění (T: v návaznosti na vytvoření prostředí pro poskytování VIS). Zpracovat návrh projektů pro zpřístupnění veřejných informací ze základních registrů a dalších ISVS veřejnosti pomocí Internetu, event. dalších prostředků (T: 12/2000).

Konkrétní úkoly Ministerstva vnitra:

Spolupráce na zadání potřebných analýz a jejich vyhodnocení, spolupráce na vytvoření prostředí pro poskytování veřejných informačních služeb (T: průběžně). Iniciace vzniku meziresortní skupiny pro tvorbu procesních metodik a interpretaci informací pro širokou veřejnost (T:10/1999).

7. Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Toto partnerství již je také na některých úrovních realizováno. Příkladem mohou být mnohé internetové prezentace realizované komerčními subjekty, především měst a obcí, ale podobná spolupráce je praktikována i některými okresními úřady a ústředními orgány.

Stát bude rozvíjet veřejné informační služby (VIS) pro zpřístupnění jak informací státní správy a samosprávy, tak různých typů informací veřejného sektoru. Orgány veřejné správy v ČR poskytují VIS zatím v omezené míře. Je žádoucí podnítit vznik dalších subjektů poskytujících VIS, a to formou dotací či financováním konkrétních projektů, případně privatizací informačních institucí v těch případech, kde je výhledově předpoklad rentability poskytovaných služeb. Činnost subjektů pracujících na komerční bázi bude efektivnější, bude více zainteresovaná na vyhledávání uživatelů (tedy nabídce služeb veřejnosti), na komplexnosti poskytovaných služeb (za vyšší prodejní cenu). Celospolečensky se tento trend vyplatí podporovat, i když náklady na vznik takových subjektů jsou vysoké (zejména na pořízení techniky) a návratnost vložených prostředků dlouhodobá. Cenu informací si však naše společnost dosud zcela neuvědomuje.

Pro komerční sféru se zde otvírají široké možnosti, jak veřejně dostupné informace veřejné správy využít při poskytování služeb svým klientům. Budou ale muset poskytovat služby komplexní, protože základní a nyní často komerčně využívané (zneužívané) informace budou běžně přístupné zdarma.

Je nutné najít nový vztah těchto subjektů k ISVS, tedy k informacím vznikajícím v důsledku činnosti státu. Výsledkem nemůže být centrální řízení, ale koordinace činností, jejich provázanost, doplňování „sortimentu“, omezení duplicitně provozovaných činností a v konečném důsledku spokojený občan.

Možnosti spolupráce veřejného a soukromého sektoru je přitom třeba hledat ve všech oblastech budování ISVS. V souladu se SIP nelze toto partnerství omezit pouze na VIS. Jde o to, najít optimální typ právnické osoby, případně optimální model majetkových vztahů v rámci stávajících předpisů, a to z hlediska skloubení postavení veřejné správy a komerčních možností pro zajištění všestranně nejvýhodnějších podmínek provozování ISVS. Prvořadou podmínkou pro takové partnerství je samozřejmě otevřenost informací státu o sobě samém (výběrová řízení, veřejné soutěže, záměry prodeje a pronájmu státního majetku, územní plány, technická vybavenost území, demografické údaje, cenové mapy atd.), ale partnerství spočívá i v čistém nemonopolním ekonomickém prostředí, v případě smluvních vztahů mezi státem a soukromým subjektem i v jednoznačných, průhledných, kontrolovatelných a oboustranně vymahatelných smlouvách.

Konkrétní úkoly Úřadu pro státní informační systém:

Vytvářet podmínky pro zajišťování efektivní spolupráce veřejného a soukromého sektoru při rozvoji ISVS (T: průběžně).

8. Přehled používaných pojmů.

V koncepci budování ISVS se rozumí:

- **informační činností** (automatizovaně nebo jinými prostředky) tvorba, získávání, shromažďování, ukládání na nosiče informací, uchovávání, používání, vyhledávání, úprava nebo pozměňování, předávání, šíření, zpřístupňování, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace informací ukládaných na hmotných nosičích technickými prostředky reprodukovatelným způsobem;
- **informačním systémem** funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost. Každý informační systém zahrnuje informace, které jsou uspořádány tak, aby bylo umožněno jejich zpracování a zpřístupnění, pracovníky a nástroje umožňující provádění informačních činností;
- **evidencí (registrem, rejstříkem, seznamem ...)** zákonem stanovený seznam informací vznikajících při výkonu státní správy a sloužící jako zdroj informací pro výkon státní správy a informovanost občanů a institucí;
- **základním registrem** evidence (registr, rejstřík, seznam ...) představující zdroj jedinečných údajů o fyzických a právnických osobách, nemovitostech a území státu; základními registry jsou registr obyvatel, registr ekonomických subjektů, registr nemovitostí a registr územní identifikace;
- **správce informačního systému** subjekt, který je zákonem oprávněn k vedení informačního systému. Prováděním informační činnosti může správce zmocnit nebo pověřit zpracovatele, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (v dřívějších materiálech gestor);
- **zpracovatelem** státní orgán, orgán územní samosprávy, jiný orgán veřejné moci při výkonu veřejné správy nebo právnická či fyzická osoba, která na základě zvláštního zákona, zmocnění nebo pověření správcem provádí informační činnost (v dřívějších materiálech provozovatel);
- **příjemcem informací** státní orgán, orgán územní samosprávy nebo jiný orgán veřejné moci při výkonu veřejné správy, který těchto informací využívá pro zajištění úkolů vyplývajících ze zákonem stanovených kompetencí, a který je povinen v intervalech stanovených správcem informačního systému poskytujícího informace poskytovat tomuto správci aktualizované informace v případě zjištěných chyb, a dále fyzická a právnická osoba, využívající těchto informací pro svou potřebu;
- **vytvářením informačních systémů veřejné správy** právní, organizační a technické zajištění procesu spojeného se zaváděním informačních a komunikačních technologií;
- **standardem informačních systémů** veřejné správy dokument obsahující pravidla pro výkon odborných činností spojených s vytvářením, rozvojem a využíváním informačních systémů veřejné správy; jeho obsah může být věcně shodný s technickou normou (českou technickou normou, mezinárodní normou, její částí nebo obdobným technickým dokumentem);
- **datovým prvkem** jednotka dat, která je správcem informačního systému dále považována za nedělitelnou a je jednoznačně definována;
- **číselníkem** seznam přípustných hodnot datového prvku obvykle ve formě dvojic, to znamená kódovaného údaje a hodnoty jeho kódu;
- **atestací produktů, služeb a informačních systémů** ověření a potvrzení shody s technickými normami nebo se standardy a stanovení úrovně jejich jakosti podle jednotné metodiky;
- **referenčním sdíleným a bezpečným rozhraním** informačních systémů souhrn právních, technických, organizačních a jiných opatření, která umožní výměnu stanovených informací

mezi jednotlivými informačními systémy orgánů státu a dalšími subjekty;

- **dálkovým přístupem** přístup pomocí telekomunikačního zařízení (například prostřednictvím sítě Internet);
- **správce číselníku** subjekt odpovědný za tvorbu a distribuci číselníku;
- **bezpečnostní politikou** informačního systému soubor norem, pravidel a postupů, který vymezuje způsob, jakým má být zajištěna důvěrnost, integrita a dostupnost informace a odpovědnost uživatele za jeho činnost v informačním systému. Zásady bezpečnostní politiky jsou rozpracovány v projektové a provozní bezpečnostní dokumentaci informačního systému;
- **sdílením informací** umožnění současného přístupu k daným informacím dvěma nebo více subjektům.

Řada pojmů, s nimiž se operuje v oblasti veřejné a státní správy, postrádá jasné a jednoznačné vymezení v administrativní praxi i teorii a někdy i v zákonech. I toto se ukazuje být nezanedbatelnou překážkou reformních snah a srovnávání našich a zahraničních správních systémů a zkušeností. Na tomto místě uvádí pouze elementární význam několika nejasných nebo nejednotně chápaných pojmů, aby se předešlo zbytečným nedorozuměním.

Efektivnost: (v našem kontextu) komplexní kritérium hodnocení veřejné správy. Spočívá v porovnání nákladů a výsledků správní činnosti. Důraz je kladen na vnější efektivnost, tj. na **výsledky působení veřejné správy** při plnění jejich společenských úkolů a cílů.

Příbuzné (užší) pojmy – hospodárnost, účinnost, účelnost.

Modernizace veřejné správy: Modernizací se dříve většinou rozumělo uplatňování nových prostředků a metod pro dosažení kvalitativně vyšší úrovně a přizpůsobení novým současným podmínkám. Nyní se modernizací státní správy často rozumí proces postupných kroků a změn, které mají zajistit větší efektivnost, a to bez radikálních a převratných změn, jako je např. rozsáhlá privatizace veřejných služeb.

Reforma veřejné správy: nejčastěji se tak označují větší, zásadnější a komplexně pojímané systémové změny veřejné správy nebo jejích jednotlivých částí. K označení změn nebo zavádění nových přístupů a prostředků ve veřejné správě se používá řady výrazů bez jednoznačného obecně platného rozlišení, jako např. transformace, modernizace, racionalizace, optimalizace; některé výrazy se používají přímo v angličtině, jako např. „new public management“, „total quality management“, „re-engineering“ atd. Jejich význam je nutno vyvodit z konkrétních souvislostí.“

Správní úřady: ústavní termín pro označení ministerstev a jiných ústředních a místních státních úřadů, zajišťujících výkon státní správy. Starší i některé nové zákony v podstatě v obdobném smyslu používají označení orgány státní správy.

Státní služba: jednak zaměstnanci, kteří vykonávají státní správu, jednak označení pro specifický právní status státních zaměstnanců. Je tendence zužovat osobní rozsah státní služby, tj. podřizovat tomuto zvláštnímu, většinou veřejnoprávnímu režimu jen úředníky, kteří jsou nositeli pravomoci ve správních úřadech nebo se podílejí na přípravě a realizaci rozhodnutí.

Státní správa: v organizačním smyslu ústřední a místní správní úřady.

Veřejná správa: buď určitý druh činnosti (tj. spravování) nebo instituce, které veřejnou správu vykonávají.

Základ organizace veřejné správy tvoří **státní správa**, místní a zájmová **samospráva**. Patří sem i další subjekty, pověřené výkonem veřejné správy, jako veřejné fondy, veřejné nadace, ale i soukromé osoby, pokud jim byly svěřeny některé úkoly veřejné správy.

Vyčerpávající univerzálně platnou definici veřejné/státní správy a úplný výčet jejích subjektů, jak je požaduje někdy praxe, nelze podat. Věc komplikuje navíc z minulosti přetrvávající kategorie rozpočtových a příspěvkových organizací, ale i nově vzniklých subjektů, u nichž jsou veřejnoprávní či soukromoprávní postavení a vazby na stát nejasné (např. některá zdravotnická zařízení).

Podle místního, dobového a odborného kontextu bývá veřejná správa označována v angličtině jako: government, governance, public management, public administration aj.

Pokud nejsou tyto pojmy jednoznačně vymezeny v zákonech, nezbyvá, než dospět k jejich vyjasnění interpretací daného zákona nebo jiného právního předpisu (srov. např. zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem). Závazný výklad zákona může podat v ČR pouze soud.

Veřejný sektor: zjednodušeně: veškeré veřejné služby, včetně veřejné správy, financované z veřejných rozpočtů.

Orgán státní správy – správní úřad

Orgán státní správy je ekvivalentem správního úřadu, je to institucionální vymezení daného subjektu jako „... organizační jednotky zřízené zákonem navenek ohraničenou a vystupující na veřejnost prostřednictvím svých orgánů (správních) jako nositelů samostatného rozhodování v rozsahu působnosti a pravomoci úřadu stanovené zákonem“.

Vykonavatelé státní správy

Vykonavatelé státní správy jsou:

- ❖ vláda,
- ❖ ministerstva
- ❖ jiné správní úřady:
 - ústřední správní úřady,
 - okresní úřady,
 - z hlediska věcného mají všeobecnou působnost,
 - z hlediska teritoriálního mají místní působnost
 - územní odborné správní úřady
 - s omezenou věcnou působností,
 - s omezenou teritoriální působností,
- ❖ veřejné ozbrojené sbory nebo jiné veřejné sbory,
 - zejména ve věcech správního dozoru,
- ❖ jiné subjekty, na které byl výkon státní správy přenesen, nebo jimž byl propůjčen:
 - územní úřady, zejména:
 - obecní úřady,
 - vojenské újezdy,
 - správy chráněných území,
 - výkon správního dozoru – např. lesní a rybářská stráž,
 - jako druhotná činnost v podnikatelských aktivitách:
 - například ochrana objektů, výkon dozoru nad správními rozhodnutími atp.

Vláda ČR

Vrcholným orgánem výkonné moci je vláda ČR, která se skládá z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Vláda vykonává řídicí funkci vůči vykonavatelům státní správy. K ostatním subjektům veřejné správy má vztah nepřímý, je schopna regulovat jejich činnost pomocí vládních nařízení. Významná je zákonodárná iniciativa vlády vůči poslanecké sněmovně parlamentu.

Ministerstva

Ministerstvo je ústředním správním úřadem s dílčí věcnou působností.

Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem (zákon č. 2/1999 Sb. ve znění dalších úprav o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky). Ministerstva a jiné správní úřady mohou na základě zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

V České republice působí ústřední orgány státní správy, v jejichž čele je člen vlády – viz § 1 zákona č. 2/1969 Sb. ve znění dalších úprav.

Okruh působnosti ústředních orgánů státní správy, v jejichž čele je člen vlády ČR, je vymezen §§ 4, 6 – 17, 19 zákona č. 2/1969 Sb., ve znění dalších úprav, čímž je vymezen rozsah státní správy.

Zásady činnosti ÚO SS jsou shrnuty v §§ 20 - 25, 27 - 28 a zákona č. 2/1969 Sb., ve znění dalších úprav.

Další ústřední správní úřady

Vedle ministerstev působí další ústřední orgány státní správy - § 2 zákona č. 2/1969 Sb.

Oproti ministerstvům není v jejich čele ministr, člen vlády, ale vedoucí jmenovaný vládou, výjimečně parlamentem. Obor působnosti je užší a vztahuje se na odborně technickou problematiku, jež vyžaduje zvláštní ústřední úřad.

Okresní úřady

Státní správa je teritoriálně vykonávána centrálními a místními orgány státní správy. Základ státní správy v místě tvoří okresní úřady (zákon č. 425/1990 Sb.), které mají všeobecnou věcnou a omezenou místní působnost:

§ 1 - v okresech se zřizují okresní úřady. V okresech Brno-město, Ostrava-město a Plzeň-město se okresní úřady nezřizují (§ 6,9 a 10 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu).

§ 2 – okresní úřady jsou správními úřady, které vykonávají státní správu ve svých územních obvodech. Zákon jim může svěřit výkon státní správy i v jiných územních obvodech.

§ 3 – okresní úřady mohou na základě zmocnění v zákoně a v jeho mezích vydávat pro své územní obvody právní předpisy; tyto právní předpisy se označují názvem „nařízení okresního úřadu“.

Územní odborné správní úřady

Jsou zřizovány zákonem na základě potřeby samostatně spravovat určitou oblast státní správy. Proto se od okresních úřadů liší především svou omezenou věcnou působností, někdy i

rozsahem územní působnosti, která se nemusí krýt s územním uspořádáním státu. Všechny územní správní úřady jsou řízeny ústředními orgány státní správy.

Okresní úřady společně s územními odbornými úřady spolu vytvářejí organizační soustavu místní státní správy.

Subjekty, na které byl výkon státní správy přenesen, nebo jimž byl propůjčen

Stát přenáší státní správu na některou veřejnoprávní korporaci (zpravidla samosprávného charakteru) jejímž výhradním nebo převažujícím účelem jsou veřejné úkoly (např. orgánům místní samosprávy – obecní úřady nebo pověřené obecní úřady) .

K přenesení dochází v případech, kdy státní správa se převádí na fyzické nebo právnické osoby soukromého práva, které podnikají a veřejné úkoly mají v jejich činnosti pouze doplňující charakter. O propůjčení jde rovněž tehdy, kdy konkrétní osoba je zmocněna ke správnímu dozoru nad rámec její základní působnosti (např. lesní nebo rybářská stráž).

Správní orgány

Zatímco správní úřady jsou institucionálním vymezením subjektů státní správy, jejich činnost se ve funkčním pojetí projevuje činností správních orgánů.

Z tohoto pohledu vystupuje správní úřad v roli správního orgánu sám nebo prostřednictvím svých organizačních jednotek, případně jednotlivců.

Kromě teritoriálního principu, jehož hlavním nositelem je v oblasti správy ministerstvo vnitra, je uplatňován u státní správy princip věcného rozdělení působnosti.

V této souvislosti je ústředním orgánům státní správy zákonem svěřována státní správa v již výše zmíněných určitých ucelených okruzích vztahů. Pro řešení správních vztahů správní úřady zřizují správní orgány nadané zákonnými pravomocemi rozhodovat o správních skutečnostech v okruhu svěřené působnosti. Daná činnost musí být v souladu se zákonem.

Ve správním rozhodování je správní orgán odpovědný liteře zákona. Správní řízení je zpravidla dvoustupňové, kromě toho je správní řízení možno přezkoumat před soudem.

Okruh vztahů, kterými je vymezena kompetence správního orgánu, a jež se projevuje v jednotlivých skutkových podstatách, je stanoven obecnými a zvláštními normami hmotného správního práva (ve formě příslušného zákona). Postup správního orgánu při nalézání práva je upravován obecnými a zvláštními normami procesního správního práva. Základ obecné části procesně správních norem je kodifikován ve správním řádu (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení – správní řád).

Správní činnost

Pro vymezení úseku působnosti správního orgánu stanoveného správní normou je užíván ve státní správě pojem správní agenda (například agenda občanských průkazů, agenda zbraní a střeliva, agenda státního občanství atd.).

Správní řízení

Je zákonem stanovený postup správních orgánů k naplnění funkce správního orgánu v oblasti svěřené působnosti. Správní řízení je prováděno vždy na základě správní skutečnosti, buď na podnět fyzické nebo právnické osoby, nebo z vlastní iniciativy správního úřadu (zásada oficiality).

Obecným procesně správním předpisem je zákon č. 71/1967 Sb., (ve znění dalších úprav) o

správním řízení (správní řád). Kromě správního řádu je postup správních orgánů upravován speciálními správně procesními normami pro danou oblast správy.

Vlastní správní řízení probíhá proto, aby bylo kvalifikovaně rozhodnuto o právech a povinnostech účastníků řízení. V rámci správního řízení pracovník správního orgánu vyhodnocuje údaje získané o správní skutečnosti, která je předmětem jednání, a porovnává jednotlivé znaky její skutkové podstaty. Během řízení zkoumá, zda je místně a věcně příslušný k řízení (daná skutečnost spadá do okruhu jím řešených problémů). Dále zvažuje, zda je možno na základě zjištěných skutečností vydat pravomocné rozhodnutí, kterým v souladu se zákonem (hmotně právní i procesně právní normou) upraví pravidla pro nově vzniklý správní vztah. Rozhodnutí je opřené o dostatečné množství informací potřebných k rozhodnutí.

Hmotné správní právo

Správní normy obsahově upravující činnost správních orgánů, neboli stanoví požadavky na plnění úkolů veřejné správy (např. ve věcech zdravotní péče, sociálního zabezpečení, vnitřního pořádku apod.).

Procesní správní právo

V širším významu normy správního práva, jež upravují organizaci a působnost správních orgánů, jakož i řízení před správními orgány. V užším slova smyslu právní úprava správního řízení ve věci rozhodování správních úřadů.

Hmotně a procesně právní podstata shromažďovaných dat

Správní řízení, stejně jako ostatní druhy právních řízení, slouží k objasnění skutkové podstaty správní skutečnosti, která je předmětem řízení. Pomocí procesních úkonů je zachycována skutková podstata skutečnosti v jejich znacích tak, aby byla možná podřazenost (subsumpce) dané skutečnosti pod skutkovou podstatu vyjádřenou hmotnými správními normami. Vzhledem k tomu, že data hmotného charakteru jsou ve své struktuře zachycující dynamiku skutečnosti významná pro rozhodování ve správním řízení, je nutno zohlednit jak procesní, tak hmotnou stránku věci. Procesní postup je prostředkem pro objasnění hmotné stránky právní skutečnosti.

Součinnost a spolupráce správních orgánů při správně právní činnosti

Správní řízení není zpravidla věcí jen jednoho správního orgánu. Jednotlivé subjekty, ať se jedná o osoby fyzické či právnické, během svého života vstupují do řady správních vztahů a často správní řízení jednoho správního orgánu je podmíněno správním řízením nebo alespoň provedením dílčích správních úkonů jiného správního orgánu. Proto pro vydání správního rozhodnutí na konci řízení je nutná, zákonem upravovaná součinnost dotčených správních orgánů.

Integrovaný záchranný systém

Zvláštním případem součinnosti správních úřadů (správních orgánů), složek, fyzických a právnických osob je koordinovaný postup těchto subjektů při likvidaci mimořádných situací (přírodní katastrofy, provozní havárie, ekologické katastrofy, velké dopravní nehody apod).

Seznam zkratek.

ECDL	European Computer Driving Licence
EDI	Elektronická výměna dat (<i>Electronic Data Interchange</i>)
EDIFACT	Elektronická výměna dat pro správu, obchod a dopravu (<i>Electronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport</i>)
EU	Evropská unie
GIS	Geografický informační systém
HW	Hardware
ICT	Informační a komunikační technologie (<i>Information and Communication Technology</i>)
IDA	Výměna dat mezi státními správami (<i>Interchange of Data between Administrations</i>)
IS	Informační systém
ISVS	Informační systémy veřejné správy
IT	Informační technologie
KM	Kontaktní místo
KMVS	Kontaktní místo veřejné správy
PC	Osobní počítač
RES	Registr ekonomických subjektů
RN	Registr nemovitostí
RO	Registr obyvatel
RUI	Registr územní identifikace
SIP	Státní informační politika
SW	Software
UN	Spojené národy (<i>United Nations</i>)
UN/EDIFACT	Norma OSN pro elektronickou výměnu dat pro správu, obchod a dopravu (<i>United Nations / Electronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport</i>)
VIS	Veřejné informační služby
VPS	Všeobecná pokladní správa
VS	Veřejná správa
WWW	World Wide Web
ZR	Základní registry